

Els greuges de cori
a la Catalunya del segle XVI

Tesi per a la col·lació del grau de doctor en Dret
presentada pel llicenciat Oriol OLEART i PIQUET,
dirigida pel Catedràtic d'Universitat
i Professor Emèrit de la UAB Dr. Joaquín Cerdà Ruiz-Pons

Facultat de Dret, Universitat de Barcelona

Curs acadèmic 1991-1992

Cort de Lleida de 1515 ⁽¹⁶⁾

Convocada pel rei Ferran el 19 de juliol per al 12 de setembre, i celebrada per Germana de Foix, esdevindria la darrera assemblea del monarca. Se'n llegí la proposició el 22 d'octubre de 1515 a l'església de Sant Joan de Lleida, i quedà interrompuda el 18 de desembre d'aquell any, pendent de ser continuada a Barcelona al cap de d'un any i mig ⁽¹⁷⁾. El monarca va traspasar el 23 de gener de 1516 ⁽¹⁸⁾. No s'hi arribà a promulgar cap disposició encara que sí que hi hagué servei, consistent a prorrogar, pel termini de tres anys, el servei de les 600 pagues fet a la darrera cort de Montsó ⁽¹⁹⁾.

Tanmateix, en l'iter del procés habitual que es començà a seguir -que no arribà al període final de cloure la cort- sí que es nomenaren els *judges de greuges* quatre dies

¹⁶ Documentació.- *Processos* comu ACA, C, 1005/1 [i segons 48, també hi ha el vol. ACA, C, 1005], eclesíastic ACA, C, 1006/7, militar ACA, C, 1006/1 [aquest volum, per a COMBE et alii, "Fons per a l'estudi de les Corts ...", p. 48, és el *familiar general*, al costat del vol. ARCB, CC, XVI, 62 bis], reial VNEB, CC, Corts, XVI-62. AILLAS BEN, No. 6648, f. 34. COBOLEU / PELLA, *Las corts ...*, p. 335-336, MARICHALAR / MARIQUE, *Historia de la legislación ...*, VII (1863), p. 124.

¹⁷ ACA, C, 1006/1, f. 95 ss.

¹⁸ COBOLEU / PELLA, *Las corts ...*, p. 336.

¹⁹ COBOLEU / PELLA, *Las corts ...*, p. 336. Els capítols del servei són a ACA, C, 1006/1, f. 73v-74 ss.

després de llegir el discurs de la corona ⁽²⁰⁾, els quals juraren el càrrec ⁽²¹⁾. Els designats foren, Pere, arquebisbe de Tarragona, canceller, Francesc Franc, regent la cancelleria, Miquel Joan Gralla, mestre racional, Joan Eimeric, batlle general, Francesc Desplà, mestre racional Vicenç Orrit, advocat fiscal, Joan Aibrí, Joan Sunyer, i Miquel Joan Pastor, doctors i consellers reials, per part del monarca; fra Domènec, abat del monestir de Poblet, Gabriel Rovira, síndic del capítol de la seu de Lleida, i Miquel Vedrenya, síndic del capítol de la seu d'Urgell, per l'estament eclesiàstic; el noble Dimas Requesens, Pere Moliner, cavaller, i Joan Montsuar, donzell, pels militars; Galceran Fiveller, conseller i síndic de Barcelona, Bernat Bell-lloc, síndic de Girona, i Joan Andreu, síndic de Perpinyà, per part del braç reial ⁽²²⁾.

Per part del rei tornem a trobar en el càrrec Francesc Franc, regent la cancelleria, per cinquè cop consecutiu (1493, 1503, 1510, 1512 i 1515) i Vicenç Orrit, advocat fiscal, per tercer cop (1510, 1512 i 1515); per part de la cort tots els provisors són designats de cap i de nou, no n'hi ha cap que anteriorment hagi ocupat el càrrec.

Amb tot, cal tenir present que no consta que els provisors arribessin a dur efectivament a terme la seva

²⁰ Era el 26-oct-1515. ACA, C, 1005/1, f. 79; ACA, C, 1005/1, f. 12-13v. ALA, C, 1005/2, f. 13v-14v.

²¹ ACA, C, 1005/1, f. 42v, f. 20v.

²² ACA, C, 1005/1 f. 20-21

activitat (23), tot i que la cort, el 14 de desembre -quatre dies comptats abans que no en quedés interrompuda la celebració- va demanar que es reparessin -atesa la seva importància- els *greuges simples* (24), i tot i que es van lliurar i expedir les cauteles corresponents al seu ofici de provisors (25), la qual cosa fa pensar que si bé no arribaren a dictar sentència, sí que degueren realitzar alguna tasca de caràcter "preliminar" (26). Pel que fa a la resta dels greuges, és a dir, dels greuges que no eren considerats *simples*, la prorrogació de la cort per al cap d'un any i mig no en diu res.

En aquesta cort, Joan Móra, jutge de greuges de la cort passada, reclama el 5-des-1515 el salari que li correspon

23 En la documentació conservada amb sentències es passa de la sentència de la cort de 1512 a la de la cort de 1519-20. Pot fer pensar que no hi ha cap possible buit degut a pèrdues de documentació, sobretot si tenim en compte que, d'una banda, la sèrie *Vària* del fons CA de l'ACA sembla que no presenta cap llacuna, si més no per a la primera meitat del segle; de l'altra, encara més si trobem una confirmació de caire pràctic pel fet que no consta cap reclamació de greuges presentada en una cort posterior que al·legui sentències dictades en aquesta cort, i encara que, dels processos de greuges conservats, no se n'hagi localitzat cap de corresponent a aquesta data.

24 ACA, G, 1005/1, f. 40v-41v: "car com amb vostra alta /¹⁵ senyoria, la reparació dels greuges és la principal part de cort". També en ACA, G, 1006/1, f. 72 ss.

25 ACA, G, 1006/1, f. 95v ss; 107 ss; fet que ve a demostrar que els jutges degueren realitzar alguna activitat o altra.

26 Probablement relacionada amb la resolució dels greuges simples, tal i com s'havia demanat que es reparessin; o amb una primera aproximació a la documentació presentada.

per dit càrrec, ja que no hi era per malaltia (27); se li expedeix la cautela oportuna (28).

27 ACA, G, 1006/2, f. 63.

28 ACA, C, 1006/1, f. 106v

Cort de Barcelona de 1519-20 (1)

Aquesta cort, que se celebrà al convent dels Frares menors, hagué de ser convocada dos cops (2) perquè la primera vegada els estaments eclesiàstic i reial van considerar que no ho havia estat correctament (3). En la primera ocasió, la proposició es va llegir el 16 de febrer de 1519; en la segona, la proposició es repetí el 13 de maig. Fou llicenciada el 19 de gener de 1520.

La provisió reial nomenant els jutges de greuges es féu el 23 de juliol de 1519 (4), i juraren el càrrec el dia tres d'agost (5). El braç eclesiàstic elegí els seus provisors el 21 de juliol (6). El braç militar tingué alguns problemes a l'hora d'elegir els seus jutges; problemes que s'iniciaren a finals de maig, que portaren a una situació tal que, a

1 Documentació Sentències: ACA, CR, *Vària*, 10; ACA, G, 1007; INEB, CC, *Corts*, XVI-64; Processos: comú: ACA, CR, *Procediments de cort*, 43; ACA, G, 1007/2, ACA, G, 1007/3; eclesiàstic: ACA, G, 1009/1; ACA, G, 1637/1; militar: ACA, G, 1009/3; ACA, G, 1008; reial: ACA, G, 1006/3; INEB, CC, *Corts*, XVI-63. Altres: RHN, Ms. 6646, f. 34v. COBOLTES / PELLA, *Las cortes ...*, p. 337-342; MARICHALAR / MARIQUE, *Historia de la legislación ...*, VII (1863), p. 126-131.

2 La primera, el 20 de desembre de 1518, des de Saragossa, per al 26 de gener de 1519; la segona, el 16 d'abril per al 12 de maig del mateix any.

3 COBOLTES / PELLA, *Las cortes ...*, p. 341; MARICHALAR / MARIQUE, *Historia de la legislación ...*, VII (1863), p. 126.

4 ACA, G, 1007/3, f. 29v; ACA, G, 1007/1, f. 16-18v; ACA, G, 1009/1, f. 16v-17v; ACA, G, 1006/3, f. 29-30v.

5 ACA, G, 1007/3, f. 33v-34; f. 69v-73.

6 ACA, G, 1007/1, f. 16v.

primers de juny, encara s'estava discutint el sistema que calia seguir a l'hora de votar-los (7). S'assolí un punt en què, per solucionar la qüestió sorgida ran de l'elecció (8), s'acudí al rei, el qual la resolgué el dimarts 19 de juliol de 1519 (9). El braç reial, després d'un petit problema relatiu al nombre de jutges que havia d'escollir (10) acabà elegint-ne sis (11). Finalment es decidí que els habilitadors i els provisors tinguessin un salari *complit* (12).

Foren nomenats trenta-cinc (13) provisors de greuges, disset per part del monarca: Pere, arquebisbe de Tarragona, canceller, don Pedro de Cardona, portant veus de general governador a Catalunya, Miquel Joan Gralla, cavaller, Francesc Gralla i Desplà, donzell, mestres racionals, Vicenç Orrit, advocat fiscal, Jaume Ferrer, regent la tresoreria, Joan Sunyer, Francesc Obac, Francesc Vallseca, Miquel Joan Pastor, Miquel Hospital, Francesc Savilla, Jeroni Albanell, subrogat en lloc i per absència de misser Antoni Agustí, vice-canceller, Francesc Solzina, subrogat per absència de misser Francesc Franc regent la cancelleria, Martí Joan

7 ACA, C, 1000/3, f. 84v, 91.

8 ACA, C, 1000, f. 11.

9 ACA, C, 1000/3, f. 95, ACA, C, 1000, f. 19.

10 ACA, C, 1000/3, f. 24v.

11 ACA, C, 1000/3, f. 26.

12 ACA, C, 1000/3, f. 28v.

13 ACA, C, 1077, encapçalament. El nombre de jutges d'aquesta reunió és totalment inusual; n'és l'únic exemple, i només s'explica com una sortida davant el conflicte derivat de la polèmica elecció.

Sunyer, subrogat en lloc i per absència de misser Frederic de Gualbes, Francesc Castelló, subrogat en lloc i per absència de misser Felip Ferrera, i Jaume Rello, lloctinent de mestre racional, subrogat en lloc i per absència de don Lluís Icart, batlle general de Catalunya, del consell del rei.

Pel que fa als divuit restants, corresponents a la cort, foren elegits: Jaume Fiella, perpetu comandatari del monestir de Santa Cecília de Montserrat, Francesc Soldevila, canonge i síndic del capítol de Tarragona, Antoni Joan Tort (a) Fiella, canonge de Barcelona, en lloc i per absència de fra B. Vilalba, abat de Sant Llorenç del Munt, bisbat de Barcelona, Rafel Obac, canonge de Barcelona, en lloc i per absència de mossèn Miquel Martí, comandatari del monestir de Sant Andreu de Sureda, bisbat d'Elna, Joan Calvet, comandatari del monestir de la Real, subrogat en lloc i per absència de mossèn Honorat Oms, comandatari del monestir d'Arles, i Gabriel Camps, comandatari del monestir de Serrateix, subrogat en lloc i per absència de misser Joan Pasqual, canonge i síndic del capítol de la Seu d'Urgell, pel braç eclesiàstic; don Dimas Requesens, don Alonso Cardona, misser Joan Gomis, Francesc Menargues, cavallers, Marc Antoni Camós, Francesc Garriga, subrogat en lloc i per absència de Pere Alemany, donzells, per l'estament militar; i Joan Gualbes, conseller, Joan Carles Bellafilla, ciutadans i síndics de Barcelona, Joan Serra, ciutadà i síndic de Lleida, B. Bell-lloc, ciutadà i síndic de Girona, Jordi Benet Marimon, ciutadà de Barcelona, subrogat en lloc i per absència de Francesc Ballarc, burgès i síndic de Perpinyà, i

Bernat Dusai, ciutadà de Barcelona, subrogat en lloc i per absència de misser Esteve Puig, síndic de Figueres, per l'estament reial.

De tots els elegits, havien ocupat anteriorment el mateix càrrec, per part del monarca, Pere, arquebisbe de Tarragona, canceller, qui havia ascendit en dignitat eclesiàstica, el qual ja havia estat nomenat provisor, ininterrompudament, en totes les reunions de cort celebrades des de 1493 (és a dir, comptant la de 1520, en sis ocasions). Cal destacar, també pel que fa als provisors reials, que Francesc Franc fou nomenat per a aquesta cort, però, a la fi, fou substituït per Francesc Solzina que se subrogà en el seu lloc; i també el fet que Jeroni Albanell, regent la cancelleria, se subrogà en lloc d'Antoni Agustín, vice-canceller ⁽¹⁴⁾. Pel que fa als proveïdors elegits per la cort, cal destacar el fet que Bernat Bell-lloc, síndic de Girona, i Dimas Requesens, militar, repeteixen el càrrec per segona vegada (1515 i 1520); i el fet que Jaume Fiella, de la seu de Barcelona, ja havia estat provisor en les corts de 1493 i de 1503.

Com que els greuges havien estat satisfets i s'havien atorgat disposicions en benefici de Catalunya, la cort atorgà un donatiu de 250.000 lliures barceloneses ⁽¹⁵⁾.

S'elaboraren trenta-quatre constitucions i dinou capítols de cort, que regulaven, especialment, aspectes de

¹⁴ V. les consideracions que faig a propòsit de la subrogació dels provisors en l'apartat dedicat a la cort de 1520.

¹⁵ COBOLIU / PELLA, *Las còrtes ...*, p. 342. El capítol del donatiu és en ACA, C, 1007/3, f. 89 vs.

l'activitat notarial, de les paus i treves, de l'administració de les presons i de la justícia, de la inquisició, etc. (16).

Les sentències de greuges de 1519-20

Dades: greuges sentenciats, 133; estimats, 56 (42 %); desestimats, 77 (58 %).

*** Quantitats***

Troben en aquesta reunió diverses reclamacions de quantitats, amb base diferent, que, a voltes, tot i que no es diu explícitament, fan l'efecte d'abraçar el pagament d'un salari (17). N'hi ha més d'una que no n'especifica la causa, i hi incloem des de préstecs fins a rendes derivades de drets cedits.

1520.4.1v: I. de Victòria, demana 300 ducats per obres a Salses; es condemna el rei a pagar 282 ducats 3 sous (18).

1520.16.3v: Jaume Cortalà, paraire de la vila de Perpinyà, (*sense especificar el tipus ni l'objecte de la reclamació*) obté la condemna del rei perquè li paguin la quantitat que serà liquidada, dins un any, pel mestre racional.

1520.17.3v: Bertran Sala, en nom propi i com a cessionari o procurador d'altres, presenta greuge per quantitats degudes -que no es concreten-. Es condemna el rei a pagar-li: 28.053 morabatins dels quals té declaratòria dels testamentaris del rei catòlic; 1.800 diners, com a procurador de Vicenç Gomis de Perpinyà, per plom 'amb albarà d'escrivà de ració). De les altres coses, el procurador fiscal és absolt, i es reserva dret a les parts en un altre judici.

16 Vegueu-ne la descripció i resum en **MARICHALAR / MARIQUE, Historia de la legislación ...**, VII (1863), p. 127-130.

17 P. ex., 1520,4,1v; 1520,72,11; o 1520,87,12v.

18 V. en la secció següent el 1520,77,11v.

1520.19.3y: l'actor o curador dels pubills Matalí, filla de Pere Matalí i néts i successors de Baldiri Matalí, reclamen 50 lliures anuals sobre les rendes reials dels Comtats de Rosselló i Cerdanya; 50 florins anuals sobre rendes reials d'Eivissa; 30 lliures anuals jaquesses sobre el pes reial de Saragossa, per una gràcia del rei Joan atorgada a dit Baldiri. La primera petició és fundada, atès el privilegi dat a Barcelona el 24-març-1474, des de dit dia fins la mort de dit Baldiri, deduint-ne, però, el temps que dits Comtats estigueren en poder del rei de França; les altres dues, atès que *no han fundada intenció*, no han lloc i es reserva dret a les parts en un altre judici.

1520.24.4y: mossèn Gaspar Pujades, ciutadà de Barcelona, reclama 82 ducats $\frac{1}{3}$ dels quals té sentència dels testamentaris del rei catòlic, de Barcelona, a 14-jul-1519. El rei hi és condemnat.

1520.30.5: Miquel Boera demana 150 ducats per nolis d'un navili; atès que té sentència dels testamentaris del rei catòlic per dita quantitat, és condemnat el rei.

1520.31.5y: l'actor de Carles Oms, pubill, fill de mossèn Lluís Oms, *quondam*, governador del Rosselló, reclama 25.033 sous per privilegi del rei catòlic atorgat a dit Carles de consignació de 4.000 sous anuals, dat a Madrid, el 25-nov-1513, i confirmat pel rei a Barcelona, el 30-març-1519. El rei hi és condemnat.

1520.49.7y. els marmessors de l'espectable Estefania de Carroç, *quondam*, reclamen 563 lliures 19 sous 1 diner restants de major quantitat d'una cautela a ella concedida pel rei catòlic; el rei és condemnat a pagar-los *el residu de dita cautela*.

1520.55.8y: Jaume Cruanyes, mercader, demana 86 unces 22 tarins 7 grans moneda de Sicília que havia prestat graciosament a la cort de Palerm. Es declara que si el tresorer de Sicília dins un any després que serà request no la hi pagarà, sigui pagat de les pecúnies deixades per sa Majestat, restituïdes primer les lletres que ha obtingut de Nicolau Leofante, tresorer de dita cort, dirigides l'una als jurats de Sant Marco i l'altra als jurats de la terra de Serula

1520.63.9y: la noble Joana Mateua Requesens i Margarit reclama 3.500 florins d'or prestats a Joan II; atès que *consta de la sua intenció*, es condemna el rei a pagar-li dita quantitat en els béns del

marquesat d'Oristany consignats per descàrrec de l'ànima de Joan II, *prestada idònia caució*.

1520.66.10: el procurador de Jerònima Gualbes, monja del monestir de Jonqueres, constituït amb voluntat de la priora del dit monestir, com a hereva de Ramon Llull, *quondam*, demana certa quantitat a ell deguda pel rei catòlic. Com que consta per albarà d'escrivà de ració ser-li deguts 720 sous, es condemna el rei per dita quantitat. Quant a les altres coses, es reserva dret a les parts.

1520.72.11: mossèn Francesc Garrigr presenta greuge per 1.000 florins de gràcia de Joan II a Ramon Garriga, son pare, per serveis fets a dit rei. Atès que consta de dits serveis, es declara el greuge *haver lloc*, i que dita 1.000 florins *siguin pagats sobre els béns confiscats*.

1520.78.11y: Dalmau Dalà reclama tres quantitats, 51.625 sous, 22.451 sous 5 diners, 12.000 sous ⁽¹⁹⁾. Vista la certificatòria del mestre racional, es declara que li siguin pagats els 51.625 sous, dels quals 38 lliures 7 sous seran de les pecúnies deixades per sa Majestat, i el restant fins a completar dita quantitat, sobre el marquesat d'Oristany. Quant a les altres quantitats, *no han lloc*, i es reserva dret a les parts en un altre judici.

1520.87.12y: Francesc Vilanova, donzell, demana l'esmena de certs serveis per ell fets al rei catòlic a Itàlia; atès que el rei li ha promès de remunerar-lo en una lletra seva amb algun ofici, es proveeix *que dita lletra i promesa li sia efectuada*.

1520.91.13: Gonçal Banyuelos *quondam*, dient que per privilegi del rei catòlic rebia *pacíficament* 3.000 s. anuals moneda reial de València sobre el dret de les amortitzacions de dit regne ⁽²⁰⁾. Diu que li són deguts 6.800 s., *com largament apar en dit greuge*; la demanda és prosseguida per Maria Banyuelos, muller i hereva de dit *quondam*. Es resol que dit greuge no ha lloc sobre dit servei; amb tot, es condemna el rei a fer-li pagar a dit Gonçal els 6.800 s. més el que haurà corregut, de les pecúnies de dites amortitzacions.

¹⁹ ACA, CR, *Maria*, 10, f. 10.

²⁰ Pel que es veu, segons al·lega, posteriorment, el rei manà que mossèn Lluís Cabanyelles fos pagat sobre dit dret.

1520.114.17x: Llorenç Maillo, argenter, presenta greuge per 1.000 lliures d'una perla que lliurà al rei catòlic per la qual li donà una expectativa del primer ofici que vaqués, la qual no es complí. Atès que s'ha acontentat amb dita expectativa confirmada per sa Majestat i ha renunciat, declaren que no és greuge ni procedeix. Demana també 33 ducats per tres terces de la quitació que pretén del rei catòlic com a argenter; es declara que no és greuge ni ha lloc, encara que, atès que mostra albarans d'escrivà de ració de dites terces; tot seguit es proveeix que si dins dos anys vinents mostrarà dits albarans, li siguin pagades dites terces. També demana 400 ducats per quitació que prenia de l'infant Ferran, *pretenent* que en la cautela o cartell del rei catòlic ell fou assentat; es declara *no ser greuge ni proceir*, i que siguin salves ses accions (és a dir, se li fa una reserva de drets, d'accions).

Finalment demana totes aquelles terces degudes a Ferrando Badós de la gràcia que el rei catòlic li féu de 60 ducats anuals durant la vida de dit Badós, de les quals dit Maillo té lloc i cessó. Atès que *consta de sa intenció*, es condemna el rei a pagar dita quantitat de 60 ducats l'any de 1515 al 22-gen-1516, data de la mort del rei).

*** Salaris ***

Troben reclamacions de quitacions del capellà major, d'agutzil extraordinari, d'advocat fiscal, de notari i arxiver reial, d'escrivà de registre i de manament, de coadjutor del mestre racional, de regent la cancelleria o d'obrer major, per exemple.

1520.27.5: l'abat i el convent de Santes Creus demanen les quitacions degudes a l'abat don Pedro de Mendoza, *quondam*, abat de dit monestir com a capellà major de la règia capella; atès que els testamentaris del rei catòlic han declarat en favor de dit monestir, el rei és condemnat per 16.720 sous (segons la sentència dels dits testamentaris).

1520.59.9: mossèn Pere Altariba, agutzil de sa Majestat, demana la quitació del seu ofici d'agutzil extraordinari, per una provisió del rei catòlic dada a Burgos, el 14-maig-1512, on mana que li siguin pagats 4 sous el dia sobre els drets i emoluments de la lloctinència de Catalunya. Es decideix que sigui pagat íntegrament i li sigui *efectuada la provisió*.

1520.77.11v: la vídua Vidal, muller de Martí Vidal, *quondam*, i hereva seva, reclama certes obres per ell fetes a Salses; atès que consta que hi serví gran temps, es condemna el rei a pagar 50 lliures per tot el que per dita ocasió podia demanar (21).

1520.101.15: misser Jeroni Malet, doctor, succeint misser Francesc Malet, *quondam*, advocat fiscal i regent la cancelleria, presenta greuge per la quantitat de dos albarans d'escrivà de ració de dit Francesc, per la quitació de dit ofici, els quals prenen suma de 1.483 lliures 6 sous 8 diners, de les quals han estat pagades 514 lliures 17 sous. Restarien a pagar 968 lliures 9 sous 8 diners. Es condemna el rei a pagar-les-hi, restituint l'albarà al mestre racional. Presenta un altre albarà de 36 lliures degudes a Esteve Malet, pare seu, *quondam*, lloctinent de protonotari, amb albarà d'escrivà de ració dirigit al protonotari, pagadores de les pecúnies del segell; es declara que el mestre racional li hagi d'acceptar en concepte de llegítima.

1520.105.16: Francesc Carbonell, notari, escrivà de manament i arxiver, *quondam*, com a fill i hereu de Pere Miquel Carbonell, pare seu, notari i arxiver reial, *quondam*, continuada i prosseguida (la demanda) per Elisabet, muller i hereva de dit Francesc presenta una reclamació per 504 lliures degudes a dit Pere per la quitació ordinària de dit ofici, del temps del rei catòlic, de 4 sous el dia. Com que consta de sa intenció per albarans a' escrivà de ració (22) es condemna el rei a pagar dita quantitat a dita vídua, restituint els albarans al mestre racional.

1520.106.16: Pere Joan, en nom seu i del seu fill Rafel Joan, presenta greuge; consta ser-li deguts de temps del rei catòlic, com a escrivà de registre i després de manament, i a dit fill com a escrivà de registre, molts albarans d'escrivà de ració de la quitació ordinària; i, tal i com consta en el greuge precedent [1520,105,16], es condemna el rei a pagar tots els albarans del temps del rei catòlic, que són 29 i prenen suma de 546 lliures 12 sous.

21 v., en la secció precedent, el 1520,4,1v.

22 La sentència diu:

E que per la majestat del dit rey cathòlic / són stades presas a ses mans algunas pecúnies dels emolumentos del sagell / y de las restas ha feta gràcia [l'emperador] ... a mossèn Philip de Bergnes, senyor de Balis, [entre d'altres raons], ACA, CB, Vária, 10. f. 26

1520.107.16y: Elisabet Sorts, muller i hereva de Joan Sorts, *quondam*, coadjutor ordinari de l'ofici de mestre racional demana 700 lliures; i Pere Gabriel Montserrat, fill i legítim successor de Jaume Montserrat, *quondam*, altre dels coadjutors ordinaris de dit ofici, demana 504 lliures 4 sous 10 diners, per albarans, deutoris i certificacions de l'ofici de mestre racional. Atès que els emoluments de dit ofici no han bastat per a la solució de dits albarans i que el rei catòlic ha posat com a coadjutor supernumerari Pere Vicenç Mediona, *quondam*, contra forma de reial pragmàtica i que dit Mediona ha rebut 946 lliures 1 sou 6 diners en perjudici dels salaris ordinaris de dits Sorts i Montserrat, es condemna el rei a pagar-los solament 946 lliures 1 sou 6 diners entre ells a sou i a lliura compartidors, prestada caució idònia. Quant a la restant quantitat a compliment de paga de dits albarans, declaren que els sigui pagada en i sobre els emoluments de dit ofici, on hauran de ser preferits a d'altres crèdits.

1520.117.18y: Joana Beneta Mercer, muller de misser Antoni Joan Mercer, jurista, i filla i hereva de Nicolau Pere, *quondam*, escrivà de manament, presenta greuge per 120 ducats a dit *quondam* deguts amb albarans d'escrivà de ració per quitació; moguts pels greuges abans declarats de la vídua Carbonell (105,16) i Pere Joan i Rafel Joan (106,16), es condemna el rei a pagar-los-hi.

1520.125.19y: Violant Torrent, muller que és estada de misser Jaume Torrent, *quondam*, regent la cancelleria, reclama certa quantitat a ell deguda per la seva quitació de regent pel rei catòlic; i en nom seu i com a procuradora de Francesc, Jaume i Violant Torrent, i encara demana com a hereva de Lluïsa Torrent, filla seva i de dit *quondam*, en virtut d'una provisió amb constitució de salari, per resta del qual el dia de l'òbit de dit *quondam* eren degudes 1.200 lliures. Com que els proveïdors de la darrera cort de Lleida digueren que dita provisió fos efectuada a Galceran i Violant Guardiola, fills de dit *quondam*, es declara que dita provisió sigui efectuada als dits Jaume, Francesc i Violant Torrent i a la dita Violant per la dita Lluïsa que succeeix.

1520.128.19y: misser Joan Pasqual, doctor del reial consell, reclama 19.000 lliures per salaris a ell i a sos predecessors deguts pels oficis d'obrer major dels palaus reials, drassaner i custòdia de la drassana i escrià de les despeses, i per emoluments i guanys cessats de l'ofici de veedor o faedor de galeres, entre altres coses, en dit greuge

o demanda largament contengudes; atesa la sentència de la cort del monestir dels Freres menors en favor de l'agent i de Benet Pasqual fill seu, quondam, promulgada, i altres mèrits del procés, es condemna el rei a pagar-li els salaris (23).

1520.133.21v: la vídua Peralta reclama 42.405 sous 4 diners i malla per la resta del temps que mossèn Guillem de Peralta fou tresorer del rei Joan. Es resol que dins un any siguin els comptes exhibits i liquidats, i es pagui el degut a dit Guillem *dels béns del marquesat d'Oristany*.

** Gràcies i consignacions**

1520.2.1v: Francesc Ram reclama una assignació de 60 ducats l'any donats pel rei catòlic i consignats en Nàpols. Es declara que li siguin pagats, més les pensions degudes i no pagades en les coses consignades en el seu privilegi, *no obstant qualsevol suspensió feta per sa Majestat*.

1520.13.2v: Llorenç Mallol, argenter, reclama la paga d'una consignació de 180 ducats (moneda de Nàpols) que té cessionada de don Joan de Lacarra sobre la dita tresoreria. Es resol que li sigui pagada la quantitat cessionada *en les coses consignades segons forma del privilegi de dit Lacarra, així de pensions passades com esdevenidores, no obstant qualsevol suspensió per sa Majestat feta*.

1520.15.3: Rafela Garriga, muller de mossèn Gonçalo Banyuelos, *quondam*, per certa consignació anual sobre les salines de la Mata; es condemna el rei a pagar a la vídua o a *son procurador* la pensió de 2.000 sous l'any moneda real de València, consignada sobre els emoluments i drets de les salines, des del 15-jul-1515 *inclusive* a 30-juny-1519 (24).

1520.39.6v: na Francina Isana, reclama una cautela de 10.000 sous del rei catòlic, consignats sobre la Inquisició, de la qual una part ja ha estat pagada pel receptor de la Inquisició. Es declara que *li sia efectuada la cautela dels béns consignats*.

23 v. l'apèndix [ACA, G, 1877, f. 18v-20v].

24 Es preveu i es resol sobre el fet que hi ha hagut qui n'ha percebut els emoluments en perjudici de dita Rafela.

1520.43.7: Jaume Viver demana 1.000 florins promesos pel rei catòlic en ajuda de son casament; atès que consta de la sua intenció, el rei hi és condemnat. L'agent n'ha de restituir la cautela.

1520.47.7y: Joan Miralles, mestre en teologia, reclama 15 lliures consignades pel rei catòlic sobre la croada; es decideix que li sigui efectuada sobre els béns consignats; quant a les altres coses demanades com a creditor del cardenal Surrento, no procedeixen i es reserva dret a les parts en un altre judici.

1520.71.1Cy: mossèn Perot Pujol, agutzil, reclama una casa, el salari d'agutzil extraordinari i 50 ducats l'any de què li féu gràcia el rei catòlic. Les dues primeres, són desestimades, alhora que es reserva dret a les parts. La darrera, s'estima i es condemna el monarca a pagar-li el que li és degut fins al dia de la mort del rei catòlic.

1520.82.12: mossèn Joan Vivers, com a hereu de mossèn Miquel Vivers, *quondam*, son pare, i en cert altre nom, demana ser pagat d'una consignació del rei catòlic de 312 florins sobre les rendes del marquesat d'Oristany i del comtat de Gociano; es condemna el rei a pagar-li en dit nom el degut fins al 12-maig-1483, en les coses consignades.

* Censals *

1520.12.2y: Tomàs Puig, ciutadà de Barcelona, presenta greuge per certa evicció d'un censal a ell venut per P. Badia, *quondam*, receptor dels béns confiscats per heretgia i apostasia, en nom i per part del rei catòlic. Es declara el rei ser tingut (és a dir, obligat) a dita evicció posada en dit contracte de venda, alhora que se'n decreta l'observança.

1520.38.6y: mossèn Benet Perpinyà, prevere, obtinent el benefici de sant Pau i sant Jaume instituït en l'església de Pedralbes, presenta greuge per pensions degudes d'un censal de 16 lliures l'any; es resol que sigui pagat fins la present jornada, del temps ençà que ha obtingut el benefici, en els béns consignats en dit censal.

1520.45.7: mossèn Gaspar Blanes presenta greuge per 4.000 lliures per pensions d'aquell censal que rep en certa porció sobre el dret de la quema i de les ceques per l'obligació feta a mossèn Ramon Blanes pel rei Martí (és a dir, des de fa més de cent deu anys!). Es declara que dites pensions siguin pagades de les coses consignades.

1520.98.14: el síndic de Barcelona presenta greuge per observança dels contractes de censals (25) creats, un per Alfons IV, de pensió anual de 27.500 sous i de preu i propietat de 27.500 lliures (l'any 1429), i un altre pel rei Joan, de pensió de 9.680 sous i preu de 12.100 lliures (l'any 1460). Els proveïdors resolen que sa Majestat faci provisions executorials per executar dits censals i pensions degudes, i per observança de la sentència donada a la cort de 1503 (26) pels provisors, *com sigui dita sentència iudicium in curia datum* i confirmat per sentència dels provisors de la darrera cort de Lleida. Respecte a la petició que el rei no pugui fer consignacions sobre el marquesat d'Oristany ni transferir-lo en perjudici dels censals, es declara dit greuge *no proceir ni haver lloc*, i es reserva dret a les parts.

1520.108.16y: Galceran Miralles presenta greuge per diversos censals, violaris, cases i altres béns que foren llevades al temps de les torbacions de Catalunya a mossèn Bartomeu Formós (a) Miralles a la ciutat de València, per manament del rei Joan. Es declara que, feta primer diligència contra els possessors i detenedors d'aquelles, i feta requesta al regent la tresoreria de València perquè intervingui en la defensa de dita causa, si després de feta demanda, en sis mesos no li són restituïts, que sa Majestat hagi de pagar o fer pagar la valor de dits béns, sobre el marquesat d'Oristany i la marnessoria del rei Joan, entès que abans d'executar dita sentència hagi de tenir lletres executorials del rei, de son lloctinent general o, si no, del portant veus, i reportar davant aquells les diligències que hagi fet.

*** Danys ***

Modalitat que pot ser reconduïda als imports reconeguts per les detencions de aus i pel valor del bestiar *pres pels foixencs*.

1520.41.6y: Pere Ciurana, mercader, reclama el sou i danys d'una nau detinguda per manament del rei catòlic; el rei és condemnat a pagar-li 160 ducats, *prestació caució idònia*.

1520.44.7: Joan i Gaspar Pujades, ciutadans de Barcelona, reclamen danys per la detenció d'una caravel la pel virrei de Nàpols; es condemna el rei a pagar 125 ducats d'or o el seu valor, *prestada idònia caució*.

25 "l'apèndix [ACA, C, 1677, f. 14-14v].

26 Es refereixen a 1503.85.15

1520.76.11: el síndic de la universitat de la vila de Salses, contra el procurador fiscal i don Dimes Requesens, capità del castell de Salses, presenta greuge perquè dit don Dimes, *díu*, no pot tenir la batllia, i també per tal que es pugui apel·lar de les sentències donades pel batlle, entre d'altres coses. Es declara, quant als caps de bestiar, que s'observin les constitucions; quant a la batllia, els provisors donen als homes de Salses facultat que es pugui apel·lar al rei o ser lloctinent o a qui correspongui en dret de les sentències donades pel batlle; quant als altres capítols, atès que no consta plenament de les coses preteses, es reserva dret a les parts en un altre judici.

1520.129.20v: Bernat Palma, mercader de Barcelona, demana, d'una banda, que li sigui pagada la presa de la seva nau pels francesos; no procedeix i es reserva dret a les parts, contra aquelles persones. De l'altra, reclama el residuum del sou de dita nau; es declara que siguin pagats 245 ducats 6 sous 2 diners, atès que n'ha produït (és a dir, exhibit, aportat) els trasllats autèntics, restituint els originals de les lliurances, més 100 ducats pels danys rebuts.

1520.130.21: misser Rafel Riu, Miquel Riera de Perpinyà, Bernat Tardiu, Joan Ranell i altres, presenten greuge pel valor del bestiar a ells llevat pels vassalls de madama de Foix i pels danys rebuts. Es declara que siguin pagats dels béns i llocs i termes que el rei catòlic hagi presos i adquirits de madama de Foix, feta la liquidació davant de jutge competent, salvat el dret del procurador fiscal, si era preferent.

* Enderrocs*

1520.37.6: fra Joan Torres, comanador de Cotlliure, d'Orla i de Bonpàs, demana l'essena d'una casa i capella derrocades pels francesos i incorporades al castell de Cotlliure, la qual obra s'és prosseguida pel rei catòlic. El rei és condemnat a pagar 200 ducats. Quant a les altres peticions, atès que no és estat instruït procés, es reserva dret a les parts en un altre judici.

* Jurisdiccions*

1520.56.8v: Pere Ramon Vicenç Sentmenat demana que el batlle reial posat en el terme de Santiga sigui remogut, i que no hi pugui haver sinó el batlle de Barcelona; per observança de les constitucions, es declara que el batlle reial deu ésser revocat i remogut de l'ofici de batlle reial com sigui oficial nou.

*** Emprovements ***

1520.25.12v: els pubills Natalí presenten greuge pels danys, despeses i interessos per la captura de Baldiri Natalí, avi seu, feta per manament del rei catòlic. Es condemna el rei a pagar-los 1.000 lliures per tot el que puguin demanar per dita causa.

*** D'altres ***

En aquesta categoria residual acostuma a aplegar-s'hi tot allò que no ha trobat, a l'hora de classificar els greuges de la reunió en qüestió, una categoria individualitzable respecte als interessos de l'exposició.

1520.28.5: Antoni Torres, presenta una suplicació sense especificar el tipus ni l'objecte de la reclamació. Es condemna el rei a pagar-li els 160.000 morabatins moneda de Castella que, per sentència dels testamentaris del rei catòlic, consta ser-li deguts. L'altra petició és desestimada i se li reserva dret per a un altre judici.

1520.32.5v: el síndic de la vila i universitat de Tàrraga, demana que sigui declarat que dita vila no es pugui separar de la Corona reial d'Aragó segons els privilegis a dita vila atorgats; es resol que dita vila hagi de ser unida a la Corona d'Aragó segons els seus privilegis.

1520.42.6v: el síndic del capítol de la Seu d'Urgell, i altres en aquell adherents, presenta greuge contra el procurador fiscal i/o contra el síndic d'Organyà, demanant que sigui revocat cert privilegi atorgat per la reina Germana com a lloctinent general a Organyà, confirmat per sa Majestat, segons el qual Organyà té la facultat de reparar certs ponts i poden exigir dels passatgers i bèsties cert vectigal; els proveïdors, atès que dit dret es pot i ha convertit a l'interès particular de dita universitat, declaren que dit privilegi i l'exacció del dret d'aquell siguin revocats.

1520.57.8v: els administradors dels bacins dels pobres vergonyants de les parròquies de Santa Maria de la Mar i del Pi de la ciutat de Barcelona presenten greuge sobre l'execució que no s'és manada ni per sa Majestat, ni pel justícia d'Aragó, lloctinent del justícia ni batlle de Fraga, en virtut de lletres subsidiàries de l'audiència del portant veus de governador a Catalunya, sobre l'exacció del recla per ells exposat de 300 lliures contra la universitat de la vila de Fraga. Atesa la

negligència, es declara que el rei hagi de *dar-hi obra i acabament*, i que els siguin pagades les despeses, dins un any a partir de la publicació de la present sentència, *prestada caució idònia*. Es proveeix que si passat l'any no s'han pagat, que les pagui el rei (en el qual cas li cediran els drets).

1520.69.10y: noble dona Guicmar Castre, muller de Felip de Castre, *quondam*, contra el procurador fiscal i / o el batlle general de Catalunya, demana que sigui cancel·lada una empara reial que el batlle general de Catalunya ha posat en la baronia de Lluçanès; atès que ha estat donada sentència per dit batlle, *que dita sentència sigui efectuada i executada*.

1520.79.12: mossèn Francesc Montbui presenta greuge contra el procurador fiscal i el sots-veguer d'Igualada, demanant que siguin revocats uns actes del sots-veguer; es declara que siguin revocats, i el sots-veguer és absolt de dany i injúria, alhora que es declara que la decisió no perjudiqui la vila d'Igualada.

1520.131.21: don Lluís de Beaumont, conestable de Navarra, presenta greuge per fer lluïció de les rendes de la vila de Castelló de Farfanya, les quals estan amb carta de gràcia empenyorades segons la promesa a ell feta pel rei catòlic. Es condemna el rei a fer lluïció de dites rendes i a servir la promesa feta.

1520.134.21y: mossèn Bernadí d'Avinyó, i altres en la suplicació anomenats, presenten greuge per tal que sigui servat i efectuat el contingut en aquella carta produïda en un procés fet davant els jutges de taula; es declara *que no sigui fet perjudici a les parts*.

Observacions sobre els greuges

D'artuvi cal remarcar que és precisament en la cort de 1519-20 on es detecta una tendència ja gairebé absoluta devers l'increment del nombre de greuges de cort *sentenciats*, la qual arribarà, ben bé, fins a 1564 ⁽²⁷⁾. Si

²⁷ Destaco la tendència creixent, indicativa, en nombre absoluts, tot i que, puntualment, dels 133 de 1520 e passarà als 125 de 1528; que després dels 213 de 1533 vindran els 196 de 1537, el fet que darrera dels 270 de 1542 trobarem els

bé es tracta només d'una tendència de manifestació evident, el fet es veu confirmat, en aquesta cort, per l'inici de l'ascensió del nombre de greuges estimats al llarg del segle.

És en aquesta cruïlla de 1519-20 on trobem un parell de dades significatives -probablement força més interrelacionades que no sembla- que cal considerar amb un cert deteniment; en primer lloc, el nombre tan elevat de proveïdors de greuges; en segon lloc, l'inici del creixement sobre el nombre total de reclamacions que acaben essent estimades.

Pel que fa al primer aspecte, és la cort que compta amb un nombre de jutges de greuges més elevat, gairebé el doble del que serà l'habitual. És un fet totalment excepcional que el monarca nomeni trenta-cinc jutges, disset per part seva i divuit elegits per la cort, és a dir, sis per part de cada estament.

No oblidem que els tractadistes coetanis de la institució, com ara PEGUERA, o SARROVIRA, ja deien que "... *acostumen de ser divuyt, ço és nou anomenats per part de la Cort, y nou per part de sa Magestat ...*" (25). En els períodes anteriors al segle XVI, el nombre de provisors podia ser irregular, i oscil·lar, tant en el nombre total de membres de la comissió, com en la proporció en la seva composició interna; així, p. ex. en la cort de Sant Cugat de

245 de 1547; amb tot, les diferències, són mínimes per no dir insignificants, i no n'alteren la línia progressiva ascendent.

26 PEGUERA, *Práctica ...*, f. 121; coincideix amb el model de suplicació que dona a la p. 125 SARROVIRA, *Cerimonial ...*, p. 22

1419 en foren nomenats només nou, i, ocasionalment, es veié transgredida la composició paritària entre el rei i la cort, ja que només dos ho eren per part del rei, i sis provenien de la cort, que mantenia la proporcionalitat entre els seus estaments ⁽²⁹⁾, per no citar el cas més conegut en què s'encomana a la reina la resolució dels greuges en la cort, conjunturalment singular. de Barcelona de 1481 ⁽³⁰⁾.

Pel que fa al segon aspecte, és en aquesta cort que es produeix una *inversió* de les tendències inicials del segle ⁽³¹⁾ i, del total de 133 greuges presentats, se n'estimen 56, que en representen un 42 %; comença, així, una línia d'actuació que podem considerar *ascendent* fins a finals de segle ⁽³²⁾.

Des del punt de vista d'estructuració i d'institucionalització, a la vista de la documentació consultada, és precisament en aquesta cort de 1520 on apareix per primer cop en l'encapçalament de les sentències de greuges, la figura de la *subrogació*.

La *subrogació*, en el nostre cas, consistia en la substitució d'un d'aquells jutges de greuges elegit per algun dels braços o pel monarca, per una altra persona de qualitats similars, que passava a ocupar-ne el lloc respecte

²⁹ JCADC, III,7,3 (f.11-13, cap. f. 15).

³⁰ BIER-CASQUAN, *Las cortes de Barcelona ...*, p. 105-107 (el poder que es dona a la reina en constitueix el seu apèndix documental núm. 18, p. 249-250).

³¹ Els greuges estimats en les tres corts anteriors no superaren, en cap cas, el 31 %; així, el 1503, un 21 %; el 1510, el 9 %; i el 1512, el 31 %.

³² La pròxima reunió de cort, l'any 1520, tindrà ja un 60 % de greuges estimats, fins arribar, p. ex., al 91 % del total de peticions presentades el 1553.

a la tasca de resoldre les reclamacions presentades. Normalment, aquest supòsit solia produir-se, atesa la llarga durada de la comissió dels proveïdors, per alguna causa sobrevinguda que impedia a l'elegit en primer lloc, de complir les obligacions derivades del càrrec per al qual havia estat nomenat. Se'n troba la referència, no pas en els processos de cort ⁽³³⁾, sinó en els quaderns de les sentències ⁽³⁴⁾, la data de promulgació de les quals sol ser posterior a la de la llicència de la cort.

És també en aquesta cort on trobem un nombre força elevat de greuges que tenen l'origen en el regnat d'un monarca que no és el que regna en el moment de ser presentades les queixes per a ser satisfetes. També hem vist que en reunions anteriors hi havia alguna reclamació que s'arrossegava, però era més aviat puntual. Amb tot, no hem d'oblidar el fet que el capítol de cort d'Alfons el Magnànim a Sant Cugat (1413), és a dir, el "capítol-model" de la provisió de nomenament dels jutges, ja recollia -en parlar de la comissió que es feia als provisors- la possibilitat que els greuges que es presentessin fossin "... fets per vós *Senyor, e per la Senyora Reyna consort vostra, e per los*

33 La comissió sol començar a funcionar -des d'un punt de vista "documental"- després d'acabada la reunió, després de llicenciada la cort; al procés, no és corrent que se n'recullin les incidències, doncs.

34 Mitjançant la comparació dels elegits per la cort -que consten al procés- i els que són anomenats en els encapçalaments dels volums de les sentències, trobem les diferències; a més, a partir de 1520, es fa constar expressament la condició de subrogats dels jutges sobrevinguts.

predecessors vostres de gloriosa memòria, e per las Senyoras Reynas lurs mullers [i llurs oficials]..." (35)

Ara, el 1520, però, 46 queixes del total (un 35 %) responen a actuacions pretesament realitzades durant el regnat de predecessors del rei. Sembla que, a la vista del desenvolupament posterior, pren volada la tendència a presentar greuges, tant des del punt de vista de l'agent com des del punt de vista del monarca que n'ha de respondre, per afers que concerneixen persones difuntes. Hom diria que es devia cercar, sia de no perjudicar un determinat individu, sia de no trobar una oposició directa per part de l'afectat, encara que sempre calia comptar amb la possible oposició dels seus drethavents. Una altra situació que hi té algun punt de contacte, tot i que podríem considerar que és l'altra cara de la moneda, és el fet que força reclamacions són presentades, o si més no continuades, pels drethavents del causant (36).

Dintre dels greuges estimats, 26 demandes (un 46 %), gairebé la meitat, no són atribuïbles ni imputables al monarca regnant. La majoria (són una vintena (37)) corresponen al rei catòlic, una a la reina Germana (38), una al rei Martí (39) i quatre al rei Joan (segon). La proporció

35 JCADC, III,7,3, f.11-15, esp. f. 12.

36 En són casos típics, p. ex., la dona vídua, o el germà que reclamen, normalment, un salari per servei d'armes o per raó d'algun altre ofici del difunt.

37 P. ex., 1520,2,lv; 12,2v; 24,4v; 31,5v; 37,8; 39,6v, 41,6v; etc.

38 1520,42,6v.

39 1520,45,7.

és similar entre els desestimats, 13 són del catòlic (40), un del rei Joan I (41), i sis del rei Joan (segon).

La interpretació d'aquest fet, des de l'òptica actual, hauria de passar per dues consideracions d'índole diferent.

D'una banda, el fet que el monarca, quan comença el regnat, jura les constitucions i les lleis de la terra, i s'obliga a continuar, servir i respectar la tasca empresa pels seus predecessors, alhora que, en la mesura que continua il·lur activitat i els substitueix en la màxima dignitat, esdevé el cap visible i responsable de les actuacions (correctes o incorrectes) seves i també d'aquells oficials reials que actuen -contra constitucions- en exercici dels seus càrrecs. El monarca, doncs, respon no només dels excessos dels seus oficials, sinó que també ha d'assumir i ha de fer-se càrrec de les actuacions incorrectes dels seus predecessors i de llurs oficials, sempre que siguin reivindicades.

Des d'un altre punt de vista, basat en interessos econòmics, val a dir que el sistema de liquidació de deutes dels diversos monarques envers els seus predecessors descansava essencialment en la figura de la *marcessoria*, o, dit d'una altra manera, en una comissió reduïda encarregada de la liquidació dels deutes del monarca difunt que passava per una *consignació de béns* destinats a satisfer-los, sense afectar d'altres recursos de la casa reial.

40 P. ex.: 1520,5,2, 7,2; 21,4, 26,5; 46,7, 48,7v, 50,7v; 51,8; etc.

41 1°20,61,9

Els mecanismes jurídics fornien prou solucions per tal de poder salvar formalment la qüestió de satisfer o no un pagament, que, formalment, tenia una massa de béns reservada per a percebre'n la part deguda; el que solia passar, però, era que la massa creditora era tan gran que els béns consignats (és a dir, reservats) esdevenien de bell antuvi insuficients per cobrir el deute, que, és clar i com era habitual, se satisfecia parcialment entre els creditors que haguessin presentat la documentació requerida al procés (albarans d'escrivà de ració, etc.) bé i dividint entre els creditors els béns consignats *a sou i a lliura*, és a dir, a prorrata ⁽⁴²⁾. Aquesta solució oferia als provisors, entre d'altres ⁽⁴³⁾, l'avantatge que permetia bantejar sistemàticament totes les reclamacions procedents dels deutes i altres compromisos dels predecessors del rei (p. ex.: gràcies, privilegis, ajudes de costa, etc), alhora que se sabia, d'antuvi i en una època en què el diner que circulava era més aviat escàs, especialment per causa de les grans despeses de la casa reial i de les guerres als diversos territoris de l'imperi espanyol, que no caldria recórrer a d'altres partides de recursos -perquè formalment

42 V. el capítol dedicat al donatiu, reserva, etc. on passa exactament el mateix.

43 Per al fisc, era la manera d'obligar el mínim de béns al pagament d'un(s) deute(s) incert(s), alhora que s'ajornava per a un moment posterior, també incert, l'activitat ulterior de reclamar la diferència entre el que s'havia satisfet i el total del deute.

tampoc no s'hi podria- que no fossin les explícitament determinades per el ceute en qüestió (44).

Globalment hom pot classificar els greuges estimats, en funció de llurs repercussions, en tres terços -aproximat-:

Una tercera part (23 peticions) que comporta una càrrega econòmica -expressada en un import de diner- que afecta directament la part reservada del donatiu. En són exemples, la petició d'I. Victòria (4,1v) per 300 ducats per obres en Salses; la petició de Jaume Cortalà, paraire de Perpinyà (16,3v): la demanda de fra J. Torres, comanador de Cotlliure (37,6), per l'esmena de la casa i capella per l'obra del castell, per 200 ducats; entre d'altres (45).

Una tercera part (16 peticions) que no afecta el donatiu i reverteix sobre els béns objecte de la consignació, com ara el cas de Francesc Ram (2,1v), per una assignació del rei catòlic consignada en Nàpols; o el de Llorenç Malloí, argenter (13,2v), per una consignació en Nàpols; o la petició de Rafeia Garriga (15,3), per una consignació anual sobre les salines de La Mata; entre d'altres (46).

La darrera tercera part (16 peticions), de resolucions diverses, no sempre traduïbles en una quantitat econòmica concreta i determinada. És en aquest darrer bloc que cal situar les resolucions següents: la petició que fa Tomàs

44 Arriarà un moment que els greuges serviran, mínimament, per pagar precisament això.

45 Més casos: 1520,41,6; 43,7; 44,7, 66,10; 77,11; 78,11v, 85,12v; etc.

46 Més casos: 1520,31,5v; 37,6; 38,6; 45,7; 47,7v; 59,9; 67,9; etc.

Puig (12.2v), ciutadà de Barcelona, per l'evicció d'un censal, en la qual es declara que el rei és tingut a fer dita evicció; o la sentència que aconseguí el síndic de la vila de Tàrraga, que fa declarar als jutges que la dita vila ha de ser unida a la Corona d'Aragó segons els seus privilegis; decisions que es podrien considerar *vàlides*, sobretot des d'un punt de vista *formal*, però que plantegen alguns dubtes a nivell *funcional*.

Cal destacar que en aquesta reunió no hem detectat reclamacions de greuges que portessin causa de sentències dictades anteriorment, a diferència del que, com veurem, s'esdevindrà en la reunió següent de l'assemblea.

Cort de Montsó de 1528 ⁽¹⁾

Havia estat convocada el 27 de març per al primer de juny. La proposició de la cort va ser feta -insòlitàment- el mateix dia primer de juny de 1528. La cort fou llicenciada el 16 de juliol del mateix any.

El braç reial elegí els seus jutges el dia 11 de juny ⁽²⁾. La provisió de la suplicació que presentà la cort per tal que el rei nomenés els jutges de greuges fou donada el 30 de juny de 1528 ⁽³⁾. El monarca hi designà don Joan Cardona, canceller, Frederic Honorat Gualbes, vicecanceller, Francesc Gralla i Desplà, mestre racional, Cristòfol Icart, batlle general, Jaume Ferrer, regent la tresoreria, Joan Sunyer, Jeroni Dalmau, subrogat en lloc de misser Felip Ferrera, misser Martí Sunyer, subrogat en lloc de misser Miquel May, i misser Francesc Castelió advocat fiscal. La cort elegí, per part de l'estament eclesiàstic, Joan Miquel May, abat comandatari de Sant Benet de Bages, Joan Guerau Ballaró, ardiaca i canonge, síndic del capítol

¹ Documentació.- Sentències ACA, CB, *Vària*, 11; ACA, CB, *Processos de cort*, 43, ACA, C, 1078; ACA, C, 1079, *Apoques*: ACA, C, N-448; *Compartiments*: ACA, C, 1080; *Dates*: ACA, C, 1081; *Processos comú*: ACA, CB, *Processos de cort*, 43, ACA, C, 1010/1; *eclesiàstic*: ACA, C, 1000/2; ACA, C, 1011/4; *militar*: ACA, C, 1011/2; ACA, C, 1011/1, *reial*: ACA, C, 1011/2; *INPB*, CC, *Corts*, XVI-65/1 i 3. *Alfons ENRI*, Mo. 6646, f. 36. COBOLIU / PELLA, *Las còrtes ...*, p. 342-343; MARICHALAR / RABEQUE, *Historia de la legislación ...*, VII (1865), p. 131.

² ACA, C, 1011/2, f. 13.

³ ACA, C, 1010/1, f. 45-46v; ACA, C, 1010/2, f. 51v-54, ACA, C, 1011/1, f. 46v, ACA, C, 1011/2, f. 24v-26v. I també COBOLIU / PELLA, *Las còrtes ...*, p. 243

d'Elna; mossèn Marc Voltor, caronge de Lleida i procurador del reverendíssim cardenal bisbe de Tortosa; per part de l'estament militar, don Pedro Rocabertí, Gaspar Banyuelos, subrogat en lloc de Perot Doneja, donzell, i Francesc Santjust i Guixar, cavaller; pe part de l'estament reial, Francesc Bosc, ciutadà, conseller i síndic de Barcelona, Joan Mitjavila de Figueres, i Francesc Jordà, subrogat en lloc de Jaume Martí, síndic de Vic. Tot seguit juraren el càrrec (4).

S'acordà de concedir al rei un donatiu fins arribar a un total de 290.000 lliures barceloneses (5), quantitat en la qual coincidiren els estaments i els oficials reials després de negociacions i d'una oferta prèvia que ascendia a 250.000 lliures (6). Del total, una tercera part quedava reservada per a "satisfere" els greuges (7).

Les sentències de 1528

Dades: greuges sentenciats 182, estimats 131 (72 %), desestimats 51 (28 %).

** Quitacions**

Pel que fa a les *quitacions* (o salaris), de les 41 sentències, nou corresponen a reclamacions pel salari de

4 ACA, C, 1010/1, f. 46v-47.

5 ACA, C, 1010/1, f. 68 ss, ACA, C, 1010/2 f. 62v ss ACA, C, 1011/1, f. 55v, ACA, C, 1011/2, f. 30. I també COBOLLEU / PELLA, *Las còrtes* ..., p. 243.

6 ACA, C, 1010/2, f. 48-49v. V. també ACA, C, 1011/2, f. 16v, f. 22-22v i f. 29.

7 És a dir, pagar les quantitats que n'indiquessin les sentències. ACA, C, 1010/2, f. 48-49v. V. el capítol dedicat al donatiu.

gentilhome de la guarda i custòdia de sa Majestat, un dels quals és de Nàpols (8); tres són de capellans de la capella de sa Majestat (9); tres són d'escrivans (10), un, el de ració, i dos de manament; tres més són d'agutzils (11), un d'extraordinari i dos d'ordinaris; i tres més són referents a l'ofici de mestre racional (12), un del mateix mestre racional, un de coadjutor extraordinari i un d'ordinari.

Dels oficis de lloctinent general (13), d'advocat fiscal (14), de les "Cinquanta llances de Perpinyà" (15), de capità d'infanteria a Nàpols (16), i de galeres (17), n'hi ha dues sentències. Només n'hi ha un cas, dels de secretari (18), de coper major (19), de governador general del Rosselló (20), de procurador general de la règia cort (21), i de

8 Son els greuges 2,1v, 6,2v, 7,2v, 22,5v, 24,6 35,10, 66,15, 124,34, i el 55,15v.

9 Són el 5,2; 14,4; 61,17.

10 Són el 75,20v, i els 92,26 i 122,33v.

11 Són el 36,10v; i els 19,5 i 20,5.

12 El 47,13v; el 18,4v; i el 173,46.

13 El 19,14 i 161,43v.

14 El 89,25 i 89,25.

15 El 74,20v i 78,21.

16 El 56,15v i 57,16.

17 El 80,23v i 130,35.

18 El 17,4v.

19 El 31,8v.

20 El 13,3v.

21 El 112,31v.

mestre major de l'obra de Salses (22). Resten sense concreció d'oficis vuit greuges (23).

1528.2.1v: mossèn Ramon Planella demana 166 $\frac{1}{3}$ ducats per raó de la quitació de 200 ducats que rebia com a gentilhome de sa Majestat; vistos els albarans d'escrivà de ració, se li concedeix *com a deute líquid*.

1528.5.2v: mossèn Joan Albanell presenta greuge per 350 ducats, per la seva quitació com a capellà de la capella de sa Majestat; es condemna el rei.

1528.6.2v: mossèn Francesc Junyent, cavaller, es queixa per 166 $\frac{2}{3}$ ducats de la seva quitació com a gentilhome de sa Majestat, amb albarans d'escrivà de ració; vists dits albarans, es condemna el rei.

1528.7.2v: Miquel Vallseca es queixa pels 335 ducats del seu salari de gentilhome de la guarda de sa Majestat, amb albarans d'escrivà de ració; vists dits albarans, es condemna el rei.

1528.10.3: Ferrer Joan, porter de la règia cort, reclama 274 lliures, per la quitació de 2 sous / dia que té consignada sobre la tresoreria, per sustentació seva; vist dit privilegi i la relació del regent la tresoreria del que li és degut, es condemna el rei.

1528.13.3v: la noble dona Violant Cruïlles, com a tutora i curadora del noble don Carles Oms, fill seu, reclama en el seu nom 4.000 sous pels serveis del seu pare Lluís Oms, *quondam*, governador del Rosselló, per sa Majestat confirmats; vists el privilegi i la confirmació, es condemna el rei.

1528.14.4: mossèn Bernat Almogàver, paborde de Manresa i capellà de la capella de sa Majestat, reclama 25.000 sous per la seva quitació, amb albarans d'escrivà de ració; es condemna el rei.

1528.17.4v: mossèn Pere Joan, secretari de sa Majestat, reclama per la seva quitació amb albarans (24) d'escrivà de ració; vists els

22 El 91,25v.

23 Són el 10,3; 34,16; 62,17v; 63,17v; 80,25v; 98,28; 141,38v; 177,47.

24 Eren adreçats al tresorer general.

albarans, es condemna el rei a pagar les quantitats que hi són contingudes.

1528.18.4v: mossèn Joan Comalons i mossèn Joan Cotxa, cavallers, coadjutors extraordinaris de l'ofici de mestre racional, reclamen, amb albarans d'escrivà de ració, pel seu salari de 100 lliures / any que cada un d'ells rep en la tresoreria; vists els albarans, es condemna el rei.

1528.19.5: mossèn Jaume Fiveller i Francesc Mariès, agutzils ordinaris de sa Majestat, reclamen, amb albarans, llur quitació; vists els albarans, es condemna el rei a pagar a cada un d'ells la quantitat que hi és continguda.

1528.20.5: mossèn Dionís Verdú, agutzil extraordinari de sa Majestat, presenta greuge per la quantitat continguda en certs albarans d'escrivà de ració per raó de la seva quitació; vists els albarans, es condemna el rei a pagar la quantitat que hi és continguda.

1528.22.5v: mossèn Perot Vila, cavaller, reclama 311 ²/₃ ducats, amb albarans d'escrivà de ració, per la quitació de gentilhome i guarda de la casa de sa Majestat: es condemna el rei a pagar, *de les pecúnies de la tercera part del servei* (25).

1528.24.6: mossèn Perot Vila, cavaller, com a procurador i en nom de mossèn Galceran Marquet, presenta greuge per certs albarans a dit Marquet deguts com a gentilhome de la reial custòdia, i per cert albarà que té de Joan Banyuelos. Atès que l'albarà de dit Banyuelos està en poder de dit Marquet o son procurador, es condemna el rei a pagar les quantitats que hi són contingudes.

1528.31.3v: don Pedro Castre reclama, d'una banda, en nom propi, les quantitats que li són degudes per coper major i pel salari de servidor continu de sa Majestat; de l'altra, com a hereu de la seva muller dona Caterina Lanuça *quondam*, hereva de dona Beatriu Pimentell, *tenint mercè* de sa Majestat de 200 florins d'or / any, per 3 anys i mig

25 En diverses sentències (p. ex.: 56,15v; 80,23v; 89,25, 90,25v, 91,25v; 98,28; 112,31v; entre d'altres) apareix aquesta especificació, que alguna vegada ha reproduït; sembla que no té una significació especial, sinó més aviat formal i estilística, ja que fa referència a la part (tercera del total del servei de la cort) de l'import reservat -específicament- per a la satisfacció dels greuges.

que ha viscut dita muller i sogra. Atès que dit Castre ha estat legítimament impedit de no comparèixer en la cort de Montsó ni de *dar greuge en el temps assignat*, es condemna el rei a pagar, *de les pecúnies de la tercera part del servei* (26), el que *serà liquidat ser-li degut, pel mestre racional*, per tots dos conceptes.

1528.34.10: Joan González Resende, senyor que es diu d'Alcarràs, reclama per la quitació de 200 ducats / any que té de sa Majestat 1.733 $\frac{1}{3}$ ducats del que no li és estat pagat segons certifiqui el tresorer general. Vist el privilegi, *atès que consta de la seva intenció*, es condemna el rei. Pel que fa als albarans d'escrivà de ració que té de salari de gentilhome que munten 166 $\frac{2}{3}$ ducats, els provisors resolen que se li *reservi dret* en un altre judici, alhora que proveeixen que fins que no sigui declarat, els albarans estiguin dipositats en poder del mestre racional i que no puguin ser pagats dels dits 1.733 $\frac{1}{3}$ ducats, fins que dits albarans siguin posats en poder del mestre racional.

1528.35.10: mossèn Galceran Durall reclama 66 $\frac{2}{3}$ ducats per albarà d'escrivà de ració pel seu salari de gentilhome de la custòdia de sa Majestat, escrit a Barcelona el 31-des-1520, i un altre de consemblant quantitat escrit a La Corunya el 30-abr-1520; vists els albarans, es condemna el rei a pagar la quantitat que hi és continguda.

1528.36.10v: mossèn Gabriel Joan Coll, cavaller, agutzil extraordinari, presenta greuge per la seva quitació a raó de 6 sous/dia sobre els evoluments de la tresoreria; vist el privilegi dat a Barcelona el 26-jul-1519 i una provisió de sa Majestat dada a Burgos el 27-juny-1524, el rei és condemnat a pagar les 429 lliures reclamades, *segons la liquidació del mestre racional i de la tresoreria*.

1528.47.13v: Francesc Martí, de l'ofici de mestre racional de la règia cort, reclama quantitats per dietes i salaris; es condemna el rei a pagar-li 200 ducats, *partides les coses per ell demanades*.

1528.49.14: don Frederic de Portugal, bisbe de Sigüenza i lloctinent general de sa Majestat a Catalunya, Rosselló i Cerdanya, reclama 12.000 ducats a ell deguts pel salari de lloctinent general i per ajuda de costes. Atès que *consta de la seva intenció* per cauteles de sa Majestat adreçades al tresorer general, es condemna el rei.

1528.55.15r: mossèn Joanot Almogàver reclama 300 ducats, amb albarans, per la seva quitació com un dels 50 gentilhomes de Nàpols. Atès que consta que l'agent ha fet la diligència necessària per cobrar dita quantitat a Nàpols i no ha pogut, es condemna el rei a pagar-li dites quantitats.

1528.56.15v: mossèn Galceran Oliver reclama 200 ducats que li són deguts com a hereu *en certa porció* del seu germà Ferrando Oliver, *quondam*, capità d'infanteria a Nàpols, pel seu salari. Atès que no consta que hagi feta la deguda diligència a Nàpols per recuperar dita quantitat, els proveïdors condemnen l'agent perquè dins vuit mesos hagi de fer les diligències (degudes) a Nàpols i mostrar-ne el resultat ⁽²⁷⁾; en cas que no aconseguixi de cobrar dita quantitat, condemnen el rei a pagar-li-la.

1528.57.16: mossèn Galceran Oliver presenta greuge per 1.000 ducats que li són deguts com a hereu del seu germà Jeroni Oliver *quondam*, capità d'homes d'armes a Nàpols, per gràcia de sa Majestat feta sobre els salaris i altres drets i emoluments extraordinaris de Nàpols, més 300 ducats deguts a dit *quondam*. Atès que consta que ha fet les diligències a Nàpols per cobrar-los i no ha pogut, es condemna el rei.

1528.61.17: don Lluís Cardona, abat de Solsona, presenta greuge de 2.350 ducats, a ell deguts, segons assereix [és a dir, afirma], per quitació, amb cauteles firmades de mà de sa Majestat. Vists els albarans d'escrivà de ració, *consta* que sa Majestat, en una cautela dada a Molins de Rei el 02-nov-1519 manà al tresorer general que, ultra els 10 sous/dia que dit Cardona rep per capellà de la capella reial, li pagués 200 ducats per ajuda de costa, vista una altra cautela (Worms, 24-març-1521), el que li és degut des d'aquella data al 02-nov-1528, que són nou anys, pren suma de 1.800 ducats, més quatre albarans d'escrivà de ració que sumen 15.600 sous; tot plegat són 2.940 lliures; el rei és condemnat.

1528.62.17v: la noble dona Estefania Requesens, muller del noble don Joan Zúñiga, reclama la quitació de 50.000 *maravedís* de què el rei catòlic li féu gràcia cada any per privilegi dat a León, el 10-des-1509, confirmat per sa Majestat a Molins de Rei, el 20-des-1519; vists els

27

v. el capítol dedicat a l'execució de la sentència; i la del beració que en fa el consistori de la Diputació del General, ACA, C, 128, f. 69-69v.

privilegis, atès que consta de la seva intenció, es condemna el rei a pagar el que serà liquidat ser-li degut.

1528.63.17v: mossèn Francesc Marlés, fill de mossèn Bernat Joan Marlés *quondam*, uixer d'armes, reclama, primerament, com a hereu, la quitació de 8 sous/dia deguts a dit *quondam*, amb albarans d'escrivà de ració; segonament, com a procurador, la quitació de 15.680 sous del seu germà Pere Malla i Marlés; vists els albarans de tots dos, es condemna el rei a pagar, per la primera, 8.000 sous, per la segona, la quantitat reclamada.

1528.66.18: Miquel Angel Gualbes reclama 550 ducats que diu li són deguts per la quitació de gentilhome de la guarda de sa Majestat; vists els albarans d'escrivà de ració, el rei és condemnat a pagar-li la quantitat que hi és continguda.

1528.74.20v: Bartomeu Tardiu, de Tuïr, reclama el sou d'una llança de les Cinquanta llances que estaven a Perpinyà, del temps que fou malalt; es decideix que sigui pagat com els altres, *iuxta* la lliurança de Jeroni València, vedor de la capitania.

1528.75.20v: la vídua Seguí, hereva de Jaume Seguí *quondam*, regent l'escrivania de ració, reclama el salari a dit Jaume assignat pel rei catòlic, confirmat per sa Majestat; es condemna el rei a pagar-li tot el que serà liquidat ser-li degut.

1528.76.21: mossèn Bernat Albert, donzell, en nom seu propi i com a procurador de don Pedro Galceranastre i Pinós, vescomte de Canet, portant veus de general governador en els Comtats de Rosselló i Cerdanya, i capità de les 50 llances *assentades en dits Comtats per guarda de la frontera*, i encara com a procurador dels homes d'armes, tenint lloc d'aquelles esmentades mes avall, reclama el sou de dit capità i homes degut des del temps que hi estan servint fins al dia de la demanda; els provisors, atesos els mèrits del procés i vistes diverses lletres i provisions reials i també les lliurançes expedides per Jeroni València, vedor de dita capitania, condemnen el rei o son procurador fiscal patrimonial a pagar als esmentats homes, fins al darrer dia de juny de 1528, les quantitats que s'especifiquen, en moneda

carcelonasa (28), proveint i declarant que en l'acte de la solució hagin de firmar època del que rebran, restituint les lliurances.

28 A: Pedro Calceran Castro i Pinós, 1.256 ll.; Bernat Albert, 628 ll.; Dalmau Castro, 498 ll.; Antoni Jou, 596 ll.; Vivers d'Alenyà, 238 ll. 13 s. 4 d.; Lluís Catà, 512 ll.; Llorenç Tort (com a tutor de Jaume, Joan i Francesc Reixac, fills i hereus de Francesc Reixac), 331 ll.; Ramon Ardena, 580 ll.; Francina Carbonell, vídua, i Bernat, seu fill, com a hereus de Berenguerot Carbonell quondam, fill i germà d'ella, 301 ll. 1 s. 3 d.; Pere Oliva, 620 ll. 10 s. 8 d.; Joan (cart, 480 ll.; Bartomeu Moros, 336 ll.; Francí Garriga (en nom propi), 53 ll. 6 s. 3 d., Francí Garriga (com hereu de son pare Pere Francí Garriga), 240 ll.; Joanot Modaguer, 304 ll.; Vidal Grimau, 170 ll. 13 s. 3 d., Maria Rebuster, 336 ll., Vidal Grimau, 328 ll.; Jeroni València (com a marmessor de Lluís Magarinyo quondam), 252 ll. 15 s. 3 d., Aras Rafel, 604 ll., Caterina, vídua Vilaplana (tutora dels seus fills i de Joan Vilaplana quondam, marit seu), 258 ll., Anna Elisabet, vídua de Joan Delcon (com a tutora dels seus fills), 42 ll. 16 s. 4 d., Jaume Saragossa, 624 ll., Honorat Girau, 628 ll., Joanot Arenes, 604 ll., Guerau Ciginta, 534 ll. 8 s., Francesc Cadell, 314 ll. 13 s. 2 d., Gaspar Gibaga, 628 ll., Perot Derins, 354 ll. 15 s. 4 d., Ferrando Ballaró, 628 ll., Joan Bernat Sanxo, 509 ll. 2 s. 4 d., Guerau Cadell, 604 ll., Francí Paulet (tutor de la pubilla filla de Guerau Garriga), Joan i Esteve Banyuls, 332 ll., Joanot Banyuls, 628 ll., Agustina Vola, vídua de Miquel Vola, tutora dels seus fills, 392 ll., Eimeric Gleu, 604 ll.; Pedro Deles i Sala, 354 ll., Francina, vídua, mare i hereva de Calceran Cahorts, 514 ll., Perot Vila, 176 ll., Pedro Boil, 305 ll. 6 s. 7 d., Valentina, vídua i hereva de Dalmau Marçal Sant Dionis, 219 ll. 14 s. 7 d., Antoni Terreros, 384 ll.; Francina i Bernat Carbonell, hereus de Francesc Carbonell, fill i germà, 41 ll., Perot Cisteró, 172 ll., Joana Blanes, vídua i hereva de Guillem Ramon Blanes, 544 ll. 15 s. 5 d.; Joan Pla, 162 ll. 8 s. 8 d.; Joan Andino, 324 ll., Pedro León i Jaume Serrano (trompetes), 314 ll., Francesc Fort, 240 ll. 12 s. 2 d., Anna Josa, tutora de Margarida, pubilla, filla i hereva de Lluís Josa quondam, 240 ll. 10 s. 8 d., Miquel Vilanova, 628 ll.; Joan Ortosa, 604 ll.; Diego Cabrero, 604 ll.; Joanot Eius, 360 ll. 16 s., Domingo Ortiz, 289 ll., Joanot Copons, 458 ll. 1 s. 5 d.; Joana, vídua de Pere Alvaro, com a tutora de son nét Pere Antic Cendrós, pel seu degut al pare d'aquest, Pere Cendrós, 187 ll. 4 s.; Pere Darnius, 262 ll. 8 s.; Pere Guil, 300 ll.; Pere Ortola, 137 ll. 2 s. 7 d.; Llorenç Carrera, 246 ll. 8 s.; Joan Perpinyà (a Narbonès (trompeta), 314 ll.; Calceran Vilanova, 596 ll.; Joan Luna, 528 ll.; Joan Ballaró i Joan Seguer, 460 ll.; Arsenau Martí, 516 ll. 8 s., Jaume Albion, 335 ll. 5 s. 3 d., Rafel Albion

1528.80.23v: mossèn Berenguer Oms reclama 32.000 ducats que li són deguts per la resta del sou de les galeres que tingué en temps del rei catòlic. Vistes les lliurances que té del *tunc* governador de Castella i la concessió de sa Majestat, els provisors condemnem el rei a pagar, alhora que es proveeix que dit Oms, atès que no ha mostrat haver fet diligència a Sicília de la consignació que allí li era estada feta, que dins un any hagi de mostrar haver fet la diligència a Sicília (29) com ha mostrat haver fet a Aragó i Catalunya, i que de nou hagi de prestar caució (i que pagui per raó de les galeres a tothom a qui degui).

1528.88.25: Isabel Josa, com a hereva universal del seu pare misser Vicenç Orrit, doctor en quiscun dret, *quondam*, del consell reial i advocat fiscal de la règia cort, reclama 1.650 lliures barceloneses, *salvat dret de compte*, per salaris i ròssecs deguts per l'ofici d'advocat fiscal, d'aquelles 200 lliures anuals sobre els emoluments de la tresoreria d'Aragó i lloctinència de Catalunya, per dit ofici. Atès que consta que n'és l'hereva universal abintestat i consta que el 1509 dit *quondam* fou proveït de dit ofici per mort de misser Llonc, ofici que ha servit fins al 02-maig-1525, es condemna el rei a pagar-li les quantitats que li són degudes.

1528.89.25: misser Francesc Castelló, advocat fiscal de la règia cort, presenta greuge per 400 lliures barceloneses per la resta del salari de dit ofici de 200 lliures anuals consignat sobre els emoluments de la tresoreria general d'Aragó i lloctinència de Catalunya, pel que ha servit del 02-maig-1525 al 10-jul-1528; vist el privilegi de dit ofici, es condemna el rei a pagar-l'hi.

1528.90.25v: Gregori Echevarria, com a hereu del mestre Pedro Gorreta, reclama 175 ducats, amb albarans d'escrivà de ració, deguts a aquest pel seu salari; el rei és condemnat a pagar-li 205 lliures 8 sous 4 diners.

(com a fill i hereu de Joan Albion) 196 ll.; Francesc Llupià, 504 ll. [ACA, CE, *Processos*, 43, f. 21-22v].

29 V. el capítol dedicat a l'execució de la sentència; i la deliberació que en fa el consistori de la Diputació del General, ACA, G, 126, f. 61-62v. [encara que tot seguit, ACA, G, 126, f. 63, en fa cessió a Joan Seguer, de les cinquanta lliances de Perpinyà].

1528.91.25v: el mestre Pedro Pérez Otamendi, com a tenint lloc i cessió de mestre Pedro Mendizábal, mestre major de l'obra de Salses, reclama 1.300 $\frac{1}{2}$ ducats, amb albarans d'escrivà de ració, per quitacions; vista la documentació, es condemna el rei a pagar-li 1.398 lliures 5 sous.

1528.92.26: Eloi Joan Escapolat, escrivà de manament, curador de l'heretat i béns de Joan Guerau Boïgues *quondam*, escrivà de manament del rei catòlic, reclama 960 sous deguts a aquest, amb albarà d'escrivà de ració dirigit al protonotari. Com que consta que sa Majestat ha fet gràcia a mossèn Du Vergos, flamenc, de tot el que el protonotari i el secretari deguessin al dret del segell, i atès que sa Majestat en altres corts fou condemnada a pagar altres escrivans, es condemna el rei ⁽³⁰⁾.

1528.98.28: mossèn Bernat Albert, en nom propi i com a procurador de la seva muller Caterina Lluïsa Viver, presenta greuge per diversos conceptes; d'una banda, en nom propi, reclama, la quitació de 60 ducats anuals, una cautela de 41 lliures 12 sous, dos albarans d'escrivà de ració per 100 lliures 16 sous, un albarà de 66 ducats per llegat que li féu mossèn Burgès, tots els quals prenen suma de 820 lliures 16 sous; de l'altra, com a procurador de la seva muller, 1.200 florins amb una sentència [de 1520] passada en el greuge que donà mossèn Joanot Viver adjudicat en les rendes del marquesat d'Oristany i comtat de Gociano, més certs salaris de l'alcaidia major de Perpinyà a ella deguts com a succeint mossèn Joan Antoni Viver. Es condemna el rei a pagar a dit Bernat, les 820 lliures 16 sous, i respecte a les reclamacions de la seva muller, es decreta, d'una banda, que sigui executada la sentència anterior, i, de l'altra, els salaris de l'alcaidia, no haver lloc, i que es reserva dret en una altre judici.

1528.112.31v: Benet Tremps, procurador fiscal de la règia cort, presenta greuge de 358 lliures del seu salari, que té consignades sobre els emoluments de la tresoreria de Catalunya, que són tan pocs que no abasten els càrrecs; vist el privilegi amb la quitació de 4 sous/dia i la certificació del regent la tresoreria ⁽³¹⁾, que se li ha pagat de 1520 ençà, i que els emoluments de la tresoreria no basten per als càrrecs, es condemna el rei a pagar-li dita quantitat.

³⁰ V. el greuge 123,33v, també.

³¹ Era mossèn Jaume Ferrer.

1528.123.33r: mossèn Joan Cotxa, cavaller, reclama 2.618 sous 5 diners, amb albarans d'escrivà de ració dirigits al protonotari pagadors del dret del segell, deguts del temps que fou escrivà de registre i de manament (32). Es condemna el rei a pagar-li dita quantitat (33).

1528.124.34: mossèn Andreu Biure i Santcliment, fill i hereu de mossèn Guillem Biure i Santcliment, reclama 133 ducats, amb albarans d'escrivà de ració, un de 66 ²/₃ ducats deguts al seu pare, un altre de semblant quantitat degut a Joan Requesens i Santcliment, de qui té dret i causa, tots dos per la quitació de gentilhomes de sa Majestat. Atesos els albarans, es condemna el rei a pagar-li les quantitats que hi són contingudes.

1528.130.35: mossèn Jaume Cahorts, burgès de Perpinyà, succeint en certs nass mossèn Joan Miquel Soler, *quondam*, capità de galeres, reclama, primerament, quantitats a aquest degudes; segonament, 304 unces 28 lliures 12 grans per resta del sou de galeres que governava per al rei catòlic; en tercer lloc, el degut d'aquells 400 ducats anuals consignats per rei catòlic sobre els emoluments de Nàpols; se sentència, respecte al primer, *no procedir*, i es reserva dret en un altre judici; respecte al segon, consta per certificació del virrei de Sicília dirigida al tresorer de Sicília dita quantitat; respecte al tercer *que rebí el que legítimament li correspongui en la cosa consignada*.

1528.141.38v: la vídua Portella, muller de mossèn Gaspar Portella *quondam*, reclama certs albarans d'escrivà de ració a dit Gaspar deguts per la quitació del temps del rei catòlic; els provisors resolen de remetre dita paga a la maresoria del rei catòlic. Es declara *no haver lloc* les altres coses demanades.

1528.161.43v: l'arquebisbe de Tarragona reclama diverses quantitats de què té cauteles de sa Majestat (el salari de lloctinent general de Catalunya, Rosselló i Cerdanya, ajuda de costes, etc.); atès que consta que li són degudes 18.484 lliures i sou 2 diners, es condemna el rei a pagar-li dita quantitat. Quant a les altres coses, se li *reserva dret en un altre judici*.

32 Argumenten que consta que sa Majestat ha evacuada les pecúnies del dret del segell degudes pel protonotari lloctinent a la quitació dels escrivans assignats i d'aquelles fets gràcia a mossèn Vergos, qui grans quantitats n'ha rebudes.

33 V. el greuge 92,26, també.

1528.173.46: na Isabel Sors, muller de Joan Sors *quondam*, coadjutor ordinari de l'ofici de mestre racional, reclama 153 lliures 1 sou 1 diner a ell degudes per albarans del mestre racional. Vista la sentència en les altres corts donada (34) on sa Majestat fou condemnada, en què el rei catòlic havia evacuat dels emoluments de l'ofici de mestre racional, i, així fou adjudicada certa quantitat a dita Isabel, i ara consta de molta major evacuació, es condemna el rei a pagar-li dita quantitat.

1528.177.47: Anna Torrelles, muller que fou de mossèn Pere Antoni Torrelles, reclama 133 1/3 ducats, amb albarans d'escrivà de ració, deguts al seu marit per quitació; es condemna el rei a pagar dita quantitat.

*** Quantitats***

Pel que fa a *reclamacions de quantitat*, n'hi ha 25 queixes. He encabít en aquest apartat hi tots els greuges que feien referència a reclamacions de *quantitats econòmiques* en tant que *objecte* de la queixa (35). Sense oblidar que les distincions operatives que segueixen poden s modificades en funció de diversos criteris -formals (36)

34 Fa al·lusió a la sentència 1520,107,16v.

35 És a dir, reclamacions que versen directament sobre una quantitat econòmica, tant si és deguda com si prové d'actuacions anteriors, p. ex., per tal de diferenciar-les d'altres reclamacions que acaben essent reconduïdes a una quantitat econòmica, però que, en un principi, no ho són.

36 Així, p. ex., distingeixo, prenent la referència documental mateixa, entre les *cauteles* el rei i les *consignacions*. Les primeres solen contenir greuges designats globalment sense cap altra especificació o detall de concreció -p. ex. el greuge 166,45- (podrien ser perfectament casos abraçats per la segona categoria citada), acostumen a ser documents en què es reconeix la recepció d'alguna cosa (pot encloure, doncs, un deute, un servei, una obligació, etc). Pel que fa a les segones, es tracta de documents que recullen el compromís de vincular dues realitats determinades, p. ex., satisfer la prestació d'un servei amb diners (és a dir, usualment, rendes) d'una determinada procedència, i no d'una altra. El mateix es pot dir, p. ex., de les *pensions* i dels *compartiments*.

o no-, he establert les subdivisions següents, bo i indicant el nombre de casos detectats de cada una: *consignacions*, set casos (37); *pensions*, sis, un sobre les salines de La Mata, un sobre la procuració reial del Rosselló i Cerdanya, i quatre de censals (38); *cauteles*, sis, quatre de les quals s'especifica que són del rei (39); *compartiments de rendes*, tres (40); *esmenes, danys i despeses*, tres (41).

1528.8.3: l'espectable don Pedro Castre, vescomte de Canet, reclama 2.000 ducats, amb cautela del rei on mana que li siguin pagats com a deute liquid; es condemna el rei.

1528.21.5: mossèn Gaspar Banyuelos reclama, d'una banda, com a hereu de la seva mare Rafela Garriga *quondam*, per raó d'aquella pensió anual de 2.000 sous reals de València a ella consignada sobre els emoluments dels drets de les salines de la Mata, de València, des de l'1-jul-1519 al 15-des-1525, data de la mort de dita *quondam*, que són 6 anys 3 mesos i 15 dies; de l'altra, com a hereu del seu germà Joan Banyuelos *quondam*, per quitacions degudes, amb albarans d'escrivà de ració. Es condemna el rei a pagar 719 lliures 1 sou per dites pensions, i 315 ducats d'or (valent 378 lliures barceloneses) per la dita quitació.

1528.25.6: Llorenç Mallol reclama per una consignació de 180 ducats que té sobre la tresoreria de Nàpols, a ell consignats per don Joan de Lacarra, amb assentiment i voluntat del rei catòlic, i confirmada per sa Majestat. Atès que a la cort de 1520 fou declarat que dit Mallol fos pagat, *i denegada l'execució pel senyor rei*, es condemna

37 Són els greuges 25,6, 37,10v, 59,16v; 72,20, 96,27, 109,31 i 116,32.

38 Pel mateix ordre, 21,5, 98,18; i 105,30, 143,39v; 150,40, 182,48.

39 Són els greuges 131,35v (d'escrivà de ració de Nàpols), 145,39 (d'escrivà de ració), i, del rei, 8,3; 32,9v; 166,45, 170,45v.

40 Són el 39,11 (del marquésat d'Oristany), 40,11v i 48,13v.

41 El 106,30v (per examinar comptes per ordre de sa Majestat), 110,31 (per l'anada a Castelló a examinar els comptes del tresorer general) i 155,41 (per la captura i mort del delat Rafael Nonrés).

el rei a pagar la dita consignació fins al dia que féu la demanda (09-jul-1528), la qual pren suma de 2.430 ducats.

1528.32.9v: l'espectable don Bartomeu Rocabertí, vescomte, reclama 1.000 ducats a ell deguts, amb cautela firmada de mà de sa Majestat; vista la cautela es condemna el rei.

1528.37.10v: la noble dona Aldonça Cardona, muller relictà (és a dir, vídua) del noble don Alonso Cardona, reclama, primerament, aquells 300 ducats a ell atorgats per sa Majestat, la consignació dels quals començà a córrer el 22-oct-1520, data en què morí 'a seva mare, com consta en el procés, i durant la vida de dit *quondam*, qui morí el 09-set-1523, és a dir, serien deguts 2 anys 10 mesos 17 dies que a raó de 300 ducats valent 864 ducats 4 sous, que són 1037 lliures barceloneses; segonament, la consignació de 150 ducats que per privilegi de sa Majestat atorgat al seu fill Frederic Cardona començà a córrer el 09-set-1523 fins al 09-set-1528, que són 5 anys íntegres, i a raó de 150 ducats fan 900 lliures; les dues quantitats prenen suma de 1.937 lliures barceloneses. Es condemna el rei per dita quantitat.

1528.39.11: Pere Edo, notari, presenta greuge per 127 lliures 11 sous 6 diners moneda de Càller per un compartiment de les rendes del marquesat d'Oristany per part de la seva mare Caterina, com a tenint l'heretat de don Gonçalvo Edo *quondam*, marit seu. Atès que consta de la intenció de dita Caterina, es condemna el rei a pagar-li dita quantitat.

1528.40.11v: Pere Porrassà, mercader, en nom propi i de la seva muller, com a havent dret i causa d'Arnau Sans, reclama 61 lliures 11 sous 6 diners moneda de Càller, per un compartiment de les rendes del marquesat d'Oristany, del qual els agents foren obmesos [és a dir, preterits]. Atès que consta de la intenció de dit Porrassà i de sa muller, es condemna el rei a pagar-los dita quantitat.

1528.46.13v: els fills i hereus del baró de Senesterra presenten greuge perquè l'any 1518 sa Majestat manà que fossin pagades, a sou i a lliura, 13.000 lliures a dit baró sobre les rendes del marquesat d'Oristany; li fou feta una cautela que després fou revocada sense causa i s'ordenà al receptor que no se li pagués. Es demana que dita cautela sigui efectiva. Atès que per relació del mestre racional de Sardenya i del receptor consta que després del compartiment de les dites rendes

haurien tocat a dit baró, si fa no fa ⁽⁴²⁾, 5.623 lliures, es condemna el rei a pagar-les-hi.

1528.59.16v: Gaspar Iborra, senyor de Claravalls, presenta greuge prenent i demanant que *no sigui inquietat ni pertorbat* en la recepció de 1.500 sous anuals que li foren consignats pel rei catòlic, i confirmats per sa Majestat i la reina Joana, sobre el dret de les cenes d'Aragó i de Catalunya; i que no obstant les gràcies fetes a altri, se li paguin cada any dits drets, i siguin cancel·lades algunes caucions que ell ha prestat per rebre dites quantitats. Vista la documentació, es decreta que dits privilegis i concessions li siguin servats i servades, i que, no obstant els [privilegis i concessions] fets a altri, li siguin pagats cada any els dits 1.500 sous pels col·lectors, llevats els impediments i cancel·lades les caucions.

1528.68.19: mossèn Benet Roca i Palau presenta greuge perquè posseeix un censal de pensió anual de 71 lliures barceloneses sobre la procuració reial dels Comtats del Rosselló i Cerdanya, i el procurador cessà de pagar-l'hi íntegrament, ja que no li paga sinó 42 lliures rosselloneses l'any i és agreujat per la pragmàtica que diu que salaris de castells i oficials siguin preferits als censals; demana també el *residuum* que li ha faltat per temps de 28 anys, i que sigui revocada dita pragmàtica. Els provisors sentencien, pel que fa a les 42 lliures 10 sous rossellonesos que *li sigui servada la possessió i li sigui pagada cada any*. Quant al *residuo*, la sentència disposa que se li pagui tot el que mostrarà ser-li degut, però, *en un a'tre judici*, dins l'espai d'un any a partir de la publicació de la present [sentència], on pugui haver-se raó de les excepcions del procurador fiscal i de la pretesa revocació de la pragmàtica.

1528.72.20: Jerònima Sans i Gualbes reclama el que li és degut per la consignació que el seu marit mossèn Baltasar Gualbes *quondam*, tenia en la tresoreria de Nàpols; vista la concessió i la diligència feta per cobrar a Nàpols i no haver pogut, es condemna el rei a pagar la quantitat deguda.

1528.96.27: el noble don Pedro Aragall, domiciliat a la ciutat de Barcelona, reclama, primerament, 100 florins d'or anuals de renda,

⁴² V. el capítol dedicat a l'execució de la sentència, i la deliberació que en fa el consistori de la Diputació del General, ACA, C, 126, f. 64v-65

consignats pel rei Joan II amb privilegi al seu parc Jaume Aragall, i després a ell, sobre els emoluments reials i rendes de les salines de Quart a Sardenya, confirmat pel rei catòlic; segonament, 4.000 sous jaquesos de renda que li consignà el rei catòlic confirmant i ampliant el privilegi del rei Joan per vida de don Pedro i un hereu, sobre els fruits i les rendes de les viles de Guspini i Sant Gani, que segons diu no pot ser pagat per ser posseïdes per altri, alhora que demana que li siguin consignats d'on puguin ser pagats. Es condemna el rei a pagar-li, respecte al primer i al segon, des de la mort del rei catòlic fins al dia present, amb reserva de dret sobre la marmessoria del rei catòlic.

1528.105.30: el síndic de Barcelona presenta greuge de 23.716 lliures degudes per les pensions d'aquell censal de pensió anual de 484 lliures i de propietat de 12.000 lliures obligat a la ciutat per Joan II, i demana que li sigui pagada dita quantitat o que li sigui lliurada la possessió del marquesat d'Oristany i comtat de Gociano com a béns obligats adquirits pel rei don Joan. Vists els mèrits del procés i les sentències de greuges en altres corts donades, se sentència que sa Majestat hagi de fer consignació a dita ciutat de les dites 23.716 lliures sobre les rendes de dit marquesat *per observança de les sentències donades pels provisors de greuges en les corts dels anys passats pagadores*, salvant dret en altre judici a dita ciutat i al procurador fiscal sobre la pretesa rendició de comptes.

1528.106.30v: dona Anna Seguriolles, filla i hereva de Pere Badia *quondam*, receptor de la Inquisició, reclama els danys i despeses sostinguts per ella en l'examinació dels comptes que foren llevats del mestre racional i examinats per Anton Navarro, aragonès, per manament de sa Majestat; es condemna el rei a pagar per dits danys i despeses la quantitat de 400 ducats.

1528.109.31: Francesc Ram reclama aquella consignació de 60 ducats anuals de Nàpols. Atès que consta que l'executòria del seu privilegi li és estada denegada per sa Majestat, es condemna el rei a pagar dita consignació de 1516 fins al 10-jul-1528, data en què ha fet la demanda.

1528.110.31: mossèn Joan Cotxa reclama la satisfacció de les despeses de l'anada a Castella de manament de sa Majestat per examinar els comptes del tresorer general. Es condemna el rei a pagar *per tot dit temps* 100 ducats valent 120 lliures.

1528.116.32: la noble dona Joana Hostalric, muller relictada del noble don Joan Hostalric, reclama la quantitat que li resta de la consignació que el rei catòlic li féu sobre el marquesat d'Oristany per deute de Joan II; es condemna el monarca a pagar-li el degut *iuxta forma* de les seves cauteles *en les rendes de dit marquesat*.

1528.131.35v: Miquel Esteve, mercader, reclama les quantitats contingudes en albarans d'escrivà de ració del regne de Nàpois; vists els albarans, es condemna l'agent i Francesc Aguiló perquè dins 8 mesos primer vinents mostrin haver fet diligència en dit regne per cobrar-ho, i si no han pogut, es condemna el rei a pagar-los dita quantitat.

1528.143.38v: mossèn Miquel Giner presenta greuge per la pensió d'un censal de 125 lliures que li concedí el rei catòlic sobre les rendes reials de Mallorca, al legant que tot i els manaments fets per sa Majestat ell no ha estat pagat. Atès que consta que el procurador reial pagà altres crèdits fets després de la capitulació firmada entre el rei catòlic i els creditors censalistes que reben censals sobre la província de Mallorca, i atès que dit procurador reial *ha estat vaccat* (és a dir, no hi ha intervingut) en aquest judici, es condemna el procurador reial de Mallorca a pagar-li les pensions de dit censal *iuxta forma* del seu privilegi. Quant a la resta, se sentencia *no haver lloc* les altres coses demanades, alhora que se li reserva dret en un altre judici.

1528.145.39: mossèn Lluís Gilabert, cavaller de l'orde de Sant Iago [és a dir, de Sant Jaume], reclama 24.769 sous amb albarans d'escrivà de ració. Atès que *durant el temps de la cort* no consta haver demanat sinó 17.560 sous, es condemna el rei per aquesta quantitat.

1528.150.40: mossèn Guillem Ramon Blanes reclama les pensions d'un censal que rep cada any, consignades pel rei Martí al predecessor de dit Blanes obligant els seus béns, especialment *el guanyable* en les ceques d'Aragó, València i Mallorca, i sobre el dret de la quema de València, que són 5.431 lliures 13 sous i diner i malla. Vista la qualitat de l'afer i la brevetat del temps, es resol que *sigui feta comissió* al canceller, al vice-canceller, misser Joan Sunyer i misser Martí Sunyer, misser Dalmau i l'advocat fiscal de dita causa, *amb el mateix poder que els proveïdors de greuges*, amb un termini de deu mesos, i que llur decisió sigui tinguda *per acte de cort*.

1528.155.41: mossèn Gaspar Vilamala, atès que sa Majestat i el lloctinent general han estat fent-li comissions i manaments de prendre

Rafel Montrós, famós delat, i ha sostingut moltes despeses, i atès que dit Montrós matà 2.600 caps de bestiar i li cremà 300 formatges, com que ha fet prendre i matar dit Montrós, reclama que li siguin esmenats dita danys que prenen suma de 1.860 lliures. Es condemna el rei, per essena i remuneració, a pagar-li 1.000 lliures de les pecúnies del servei.

1529.166.45: el procurador del duc de Sogorb reclama 24.000 ducats i 1.350 lliures; vistes les cauteles de sa Majestat fetes a Montsó de 6.000 ducats, es condemna el rei a pagar-li dita quantitat. Del restant, se li reserva dret en un altre judici.

1528.170.45v: misser Miquel Hospital reclama 800 ducats per una cautela de sa Majestat. Es condemna el rei a pagar-li dita quantitat sempre que dit Hospital, en un mes, hagi de posar en poder de l'escrivà dels presents greuges el privilegi original que té de la Rota, on es diu que ha renunciat a dita ducats, i constant així, no pugui haver res.

1528.182.48: misser Joan Pasqual, priserament, presenta greuge per la possessió de les rendes reials de Mallorca a ell esguardant com a creditor assert d'alguns dels censals vulgarment ditz *Luqui Scarampi*, o els preus i pensions d'aquells; atesa la brevetat del temps, es resol de fer una comissió amb el mateix poder que els provisors als doctors del reial consell amb un termini de deu mesos, i que sigui tingut per acte de cort. Reclama, segonament, l'ofici de veedor o faedor de galeres i altres fustes, que li fou adjudicat per sentència de 1503 ⁽⁴³⁾, per ço per quant els salaris no apareixen certs -a la cort de 1519 ⁽⁴⁴⁾- li fou taxada certa suma; per això, els provisors, pel que fa a la moderació de dita salaris, remetent a la coneixença del reial consell (segons s'ha concretat al capítol -és a dir, al paràgraf precedent) ⁽⁴⁵⁾. En tercer lloc reclame els salaris de la guarda de la drassana i d'escrivà de les obres d'aquella, demanats el 1520 fins l'any present, per quant en la sentència de 1520 li foren adjudicades 50 lliures anuals; es condemna (del 1520 fins l'any present) el rei, i se li reserva dret en la propietat de dit ofici. Pel que fa als salaris del temps del rei Alfons

43 Es el greuge 1503,89,15v.

44 Es el greuge 1519,128,19.

45 Cal tenir present que misser Joan Pasqual era, si més no al 1503 i al 1520 doctor del reial consell.

i del rei Joan (és a dir, els continguts en la sentència de 1520) (46) se li reserva dret sobre les dites *marcessories*, el mateix dret que aquelles sentències li reserven.

Reclama també les despeses per les obres fetes al palau reial del 1481 fins al 1503, segons sa Majestat va ser condemnada el 1520 (47). Al·lega que només n'ha rebut 500 ducats i que en la dita sentència de 1520 li sie estat posat callament; els provisors li imposen *silenci perpetu*, alhora que proveeixen que aquest capítol de les obres sigui remès al reial consell segons el primer capítol -és a dir, paràgraf-.

** Deutes del rei (soldats)**

El tercer bloc en importància, atesa la quantitat, és constituït, en aquesta reunió, per queixes, la immensa majoria de les quals fan referència als diners bestrets o prestats als soldats -alemanys- que es desplaçaven pel Principat, sobretot per la part de l'Empordà, i hi encabeixo, també, les reclamacions pels danys que causaren (48).

D'aquests *deutes del rei* per préstecs fets als *alemanys*, n'hi ha disset reclamacions (49). Gairebé tots els greuges corresponen a reclamacions presentades per síndics de les localitats o per particulars (50) de la zona nord-oriental del Principat (Banys d'Arles, La Bisbal, Borrassà, Cadaqués, Celrà, Elna, Estagell, Figueres, Juià, Palau-Sator, Sant Jordi, Ribes Altas, entre d'altres), pròximes a

46 És el greuge 1520,125,19.

47 Al ludeix al greuge 1520,128,19.

48 Són els greuges 159,43 i 174,46v.

49 Són els greuges 11,3v, 12,3v; 15,4; 16,4; 28,6.; 67,18v; 78,23, 99,29; 102,20v, 111,31v, 116,32v, 122,33v, 129,35; 140,38; 144,39, 159,43; 174,46v.

50 Il·lustració de les primeres, els greuges 12,3v; 15,4; 16,4; etc.; de les segones, els greuges 11,3v; 140,38; 159,43.

la ruta que les companyies dites "dels alemanys" devien seguir mentre es desplaçaven cap als Comtats de Rosselló i Cerdanya.

Les sentències sobre aquesta matèria solen especificar que els préstecs a la soldadesca són fets en virtut de la *potestat especial per obligar* ⁽⁵¹⁾ que sa Majestat ha fet al capità Rocandolf ⁽⁵²⁾; tot i que sovint hi apareixen esmentats Bertran Robles, que és qui firma els debitoris ⁽⁵³⁾, i Pedro del Peso, procurador de sa Majestat ⁽⁵⁴⁾. Cal precisar que aquesta *potestat especial* que sa Majestat donà contenia una referència explícita al fet que els préstecs que es feien suposaven *obligar les pecúnies del servei per la cort a sa Majestat faedor* ⁽⁵⁵⁾ i cal pensar, doncs, que es per aquesta darrera matisació en forma de clàusula que aquestes peculiars consignacions que emmarquen les reclamacions d'aquelles universitats que bestrague en diners deuen ser acceptades com a greuge de cort, i, sobretot, en un nombre tan elevat ⁽⁵⁶⁾.

1528.11.3v: mossèn Francesc Pagès presenta greuge per 63 ducats 15 sous a ell deguts i confessats deure pel procurador substituït per

51 V., p. ex., el greuge 11,3v, 12,3v, etc.

52 Dit capità és expressament esmentat en els greuges 11,3v, 15,4, 159,43, (i hi al·ludeix implícitament el 102,29v).

53 V. greuge 16,4v, també 26,6v, 67,18v; 111,31v, 122,33v, 129,35.

54 V. greuge 12,3v; també 26,6v i 122,33v.

55 V. 1528,67,18v. També 1529,15,4.

56 El que no queda clar, i no és estrany, és si encobreixen danys a béns o només són "préstecs".

Rocandolf, capità de sa Majestat; vista la potestat feta pel rei a dit capità i la confessió per dit reclamant feta; es condemna el rei.

1528.12.3v: el síndic d'Elna reclama 565 ducats 15 sous 6 diners prestats als alemanys per aliments, dels quals tenen confessió de Pedro del Peso, procurador de sa Majestat, adjuntant-hi la potestat del rei; vists el debitori i la potestat, es condemna el rei.

1528.15.4: alguns singulars de les parròquies de Llampaias i Cornellà reclamen les quantitats de què tenen debitoris del capità Rocandolf o del seu substitut, havent potestat de sa Majestat per manllevar; vists els debitoris i la potestat, es condemna el rei a pagar a: Antoni Salvany, 3 ducats 5 reals; Joan Prat, 8 ducats 5 reals; Miquel Pla, 5 ducats 6 reals, etc (57).

1528.16.4v: alguns particulars de Borrassà, bisbat de Girona, reclamen 73 ducats deguts per pa, vi i vitualles que donaren als alemanys; vista la potestat per dits particulars donada a mossèn Francesc Garriga, sanyor de Pontós i Borrassà, i a mossèn Cosme Vallgornera, i el debitori per don Bertran Robles firmat, havent-ne potestat de sa Majestat, es condemna el rei.

1528.26.6v: les universitats de Rosselló, Cerdanya i Conflent i els singulars del Principat de Catalunya reclamen diverses quantitats per debitoris firmats en carta pública pel noble don Bertran Robles i mossèn Pere del Peso, tenint poder bastant per obligar sa Majestat, per vitualles preses per l'exèrcit dels alemanys; es condemna el rei a pagar (58).

57 Segueixen la resta de noms, una trentena.

58 Detalla: a la universitat de Baixas, 699 duc. d'or, a la d'Espirà, 20 duc. d'or, a Miquel Palou, pareire de Perpinyà, 26 duc. 3 s. 4 rals, a Pere Miquel Socarrats, pareire, 19 duc. 7 rals; a la universitat de Vinça, 1.611 duc. 7 s. perpinyanesos, a la universitat i baronia de Joc, 210 duc. 21 s. 11 d.; a la universitat del Voló, 502 duc. 21 s. 8 d.; a la universitat i monestir de Sant Esteve, diòcesi d'Elna, 70 duc. 21 s. 9 d.; a la Universitat de Joc, 22 duc., a la universitat de Baó, 42 duc.; a la universitat de Manreles, 201 duc. 5 s., a la universitat de Ceret, 554 duc. 27 s., i 820 duc. 22 s. 3 d.; a la universitat de Vilallonga de Salançà, 451 duc. 24 s. 8 d.; a la universitat de Nafiac, 43 duc., a mossèn Franci Saragosas, 27 duc. 11 rals; a Jaume Prats, de Millars, 17 s. duc., a la universitat de Millars, 1.539 duc. 12 targe de França, i 70 duc. 9 targe 9 d.; a la

1528.67.18v: el síndic de Pals, de la vegueria de Girona, reclama 55 ducats de què tenen debitori de Bertran Robles, tenint comissió i potestat de sa Majestat i obligant les pecúnies del servei per la cort a sa Majestat fador; vist el debitori, es condemna el rei (59).

universitat de Bonpas, 66 duc. 5 rals 1 d.; a la universitat de Paila, 725 duc. 10 s. 6 d.; a la universitat de Pia, 515 duc. 5 s. 6 d., a Calceran Figuerola, mercader, 11 $\frac{1}{2}$ duc.; a la universitat d'Argilés, 301 duc. 20 s.; a la universitat de Clairà, 627 duc. 30 s. 2 d., i 11 duc. 2 s. 9 d., a la universitat de Sant Hipòlit, 69 duc. 11 s. 4 d.; a Pau Fabra, donzell, 5 $\frac{1}{2}$ duc.; a Tomàs Viver, de Perpinyà, 52 s. rossellonesos; a la universitat de Tuïr, 143 duc. 8 s. 9 d., i 906 duc. 26 s. 6 d.; a la universitat de Canet, 418 duc. 26 s. 2 d., a la universitat de la Roca, 228 duc. 22 s., a la universitat de Bula, 469 duc. 29 targe 2 d., i 61 duc., a la universitat d'Illa, 2.135 duc., i 100 duc.; a la universitat de Santa Maria de la Mar, 219 duc. 20 s. 2 d.; a Pere Lança, 3 duc. 6 d.; a la universitat de Soler, 47 duc. 3 s. 4 d., a la universitat de Prada, 110 duc. 19 s. 8 d.; a la universitat de Soler, 73 duc.; a la universitat de Tresserra, 137 duc. 31 s. 2 d., i 17 duc. 23 s.; a la universitat de Forques, 120 $\frac{1}{2}$ duc.; a la universitat de Trullàs, 23 duc. 7 s.; a la universitat de Sant Feliu, 367 $\frac{1}{2}$ duc.; a la universitat de Rodes, 22 duc.; a la universitat de Terrats, 22 duc. 17 s., a la universitat d'Espirà, terra de Conflent, 75 duc. 32 s. 6 d.; a la universitat de Pontilla, diòcesi d'Elna, 7 duc. 11 s.; a Esteve Compter, de Perpinyà, 3 ll. 2 s. rossellonesos, a la universitat de Passà, 40 duc.; a Joan Seguer, tenint-ne cessió d'Arnau de Moves, treballador habitant amb di. Seguer, 21 duc., a Rafel Albert, 44 duc. 9 s. 6 d., a la universitat de Llupià, 22 duc. 5 s., a Caterina Menestral, vidua, com a posseint l'heretat de son marit Miquel Menestral, 8 duc., a la universitat de Callar, 283 duc. 29 s. 3 d., a [la dita] Caterina Menestral, 23 duc. 25 s. 8 d., a don Miquel Manganello, 36 duc.; a Ramon Draper i Jaume Bonafe, 23 duc. 10 rals d'argent; a Miquel Sobirà, 127 duc. 6 s. 8 d., a Joan Seguer, 57 duc., a Franci Tardiu, 26 duc. 12 s., a Bartomeu Cambraix i Franci Bern, de Ribesaltes, 5 duc. 20 s.; a la universitat de Cornelià de Ribera, 73 duc., i 52 duc. 25 s. 10 d., i 92 duc., a Jaume Catà, pareire de Perpinyà, 18 duc. 6 s. perpinyanesos; a la universitat de Pollastreu, 15 duc. 12 s. 6 d., a la universitat de Marquexanes, 120 duc. 1 s. 6 d. (ACA, CB, *Processos*, 43, f. 6v-8).

Semblantment es decideix per a les reclamacions de les següents localitats i particulars: Martorell, i Sant Iscle (25 duc.), Palafrugell (50 duc.), Fonolleres (10 duc.), Fontelsa (16 duc.), Ullastret (45 duc.), Mata (3 duc.), Castelló

1528.78.23: els homes de Bàscara i Pontós presenten greuge per les quantitats que han prestat als alemanys per aliments. Atès que *plenament no és provat sinó en part*, es condemna el rei a pagar als poblats a Bàscara 100 lliures partidores pels jurats de la vila; del restant, és absolt el procurador fiscal; respecte al que demanen els de Pontós, es declara *no procedir ni haver lloc*.

1528.99.29: el síndic de Figueres presenta greuge de 40 lliures 15 sous per aliments venuts i per diners prestats als alemanys; atès que *consta de llur intenció*, es condemna el rei.

1528.102.29v: el síndic de Sant Jordi [Desvalls], de la vegueria de Girona, reclama 19 ducats 2 sous per aliments i per diners prestats als alemanys, amb albarans del seu capità. Atès que no han provat plenament *en tot llur intenció*, es condemna el rei a pagar-los 100 ducats.

1528.111.31v: el síndic de Celrà, de la vegueria de Girona, reclama 32 ducats deguts per aliments prestats i per préstecs fets a la infanteria dels alemanys; vist el debitori firmat per Bertran Robles, es condemna el rei.

1528.118.32v: el síndic de la parròquia de Juià, bisbat de Girona, reclama les quantitats dels singulars de dita parròquia per aliments i per préstecs fets als alemanys. Atès que no ho han provat complidament, es condemna el rei a pagar-los-en *només* 50 lliures; en les altres coses, el procurador fiscal resta absolt.

1528.122.33v: el síndic o jurat de la Bisbal, bisbat de Girona, reclama la quantitat continguda en les cartes debitòries firmades per Bertran Robles i Pere del Peso, procurador de sa Majestat amb poder especial per obligar les pecúnies del servei de les primeres corts a sa Majestat faedor. Vists els debitoris de: 222 ducats 8 reals 5 diners per vitualles als alemanys, 13 ducats 11 sous 6 diners, 32 reals d'argent valent 3 lliures 4 sous (firmat a Narcís Pellicer), 6 ducats 10 sous valent 7 lliures 4 sous (firmat a Baldiri Roger), tots els quals prenen suma de 294 lliures 17 sous 11 diners, es condemna el rei a pagar-los dita quantitat, més 100 ducats per als altres de la vila sense cartes debitòries, *partidors entre tots ells pels jurats de la vila*.

1528.129.35: els homes de Palau-Sator, bisbat de Girona, presenten greuge de 18 ducats per ells bestrets als alemanys; vist el debitori firmat per Bertran Robles, es condemna el rei.

1528.140.38: el cambrer (reial) Oms reclama els aliments i diners que els seus vassalls d'Estagell, Ribesaltes i Banys d'Arles han prestat als alemanys, i altres coses en dit procés deduïdes. Es condemna el rei en favor de dit Oms o *dels qui han prestat dits aliments o diners* per 80 ducats; de la resta, el procurador fiscal queda absolt.

1528.141.39: la universitat i els poblats de Vilanant, de Lledó i de la baronia de Ciurana reclamen els aliments i provisions que els han presos els alemanys; es condemna el rei, per a Vilanant, per 42 ducats; per a Ciurana, per 30 ducats; *partidors* pels jurats de la vila.

1528.159.43: el procurador del duc de Sogorb reclama pels excessos fets a la vila de Cadaqués i en altres llocs del Comtat d'Empúries, fets per manament del capità Rocandolf, perjudicials a la jurisdicció de dits comtats, alhora que demana que dits procediments siguin declarats nuls, més 2.000 ducats. Es declara que, pels procediments fets per dit Rocandolf, *no sigui fet perjudici a dit duc ni a dita jurisdicció*. Quant a les altres coses, se li *reserva dret* en un altre judici.

1528.174.46v: el sindic de Figueres reclama pels danys que féu a la vila una companyia de mil soldats; vists els testimonis, s'estimen els danys en la quantitat de 100 ducats, que seran partidors pels cònsols de la vila; es condemna el rei a pagar-los.

*** Gràcies del rei ***

En aquest apartat s'apleguen aquells greuges -onze- que descansen en alguna concessió del monarca de caràcter *graciós*, sota diversos conceptes; p. ex., dues ajudes de costa (38,11 i 65,18), set ajudes de casament (1,1v, 4,2, 9,3, 60,17, 64,18 71,20 i 101,29), un privilegi -per a sustentació de monges- (3,1v) i una consignació (69,19v).

Cal tenir present, però, que aquest apartat només recull els greuges que són determinats mitjançant l'al·lusió o l'esment d'alguna *concessió graciosa* del monarca, i que en

pot quedar fora alguna reclamació que aparegui denominada o descrita amb alguna altra expressió (60).

Si bé en un marc general es comprèn fàcilment que es presentin com a *greuges de cort* aquells compromisos del monarca que no han estat complerts o executats, entesos, doncs, com una violació d'un pacte, d'un acord, d'un compromís o d'una obligació previs; si bé es pot arribar a entendre, amb reserves, que es reclamin per via de greuge els salaris dels oficials reials, tanmateix, no deixa de sorprendre que siguin acceptades com a greuges reclamacions de compromisos personals del monarca d'un àmbit tan allunyat del que és la gestió pública -si més no des d'un punt de vista i des d'un marc teòric- com les *concessions gracioses*, no tant pel que fa a les consignacions (69,19v) o al privilegi per a la sustentació de monges (3,1v), com pel que fa a les *ajudes de costa* (38,11; 65,18v), que no acaben de concretar l'aplicació que havien de tenir en funció de la causa -no sempre invocada- que n'originà la concessió, o les *ajudes de casament* (1,1v; 4,2; 9,3; 60,17; 64,18; 71,20; 101,29), que ja determinen, des del mateix sintagma que les designa, la causa que les origina i l'aplicació que han de tenir.

Les ajudes de casament, concedides graciosament pel monarca en ocasió de la celebració de matrimoni d'algun dels

60 Tot i l'intent de classificació i de sistematització, cal tenir present que, possiblement podríem encabir-hi, p. ex., la reclamació per privilegi (179,67) que he inclòs a l'apartat d'*especials*, o els greuges presentats per *oficis concedits* com a retribució per part del rei, però més probablement les hauríem de relacionar amb les reclamacions de *quantitats* (que no provinuessin de sentències anteriors).

seus oficials o de personatges pròxims al seu cercle, o de llur descendència, solen ser acceptades com a greuge, un cop comprovada efectivament la concessió del rei, i atesa especialment la notorietat -o no- de la celebració. Així, és corrent d'emprar com a argument determinant de la sentència que concedeix la reclamació una expressió com ara *atès que consta ser casada* (4,2; 60,17) o *atès que és notori que dit Pastor ha casada una filla sua* (64,18, 71,20; 101,29), clàusula que no apareix en d'altres de les sentències.

1528.1.1v: mossèn Lluís Icart reclama 24.000 sous, per gràcia del rei concedida per ajuda del seu casament; vista la cautela firmada de mà de sa Majestat, se li concedeix *com a deute líquid*.

1528.3.1v: el procurador de Jerusalem de la ciutat de Barcelona, dona greuge per 6.000 sous assignats anualment pel rei catòlic a l'abadessa i al convent de dit monestir per a sustentació de les monges, confirmats per sa Majestat (els reclamen des de la confirmació ençà). Vistes les concessions i la confirmació, es condemna el rei a pagar 3.898 lliures 5 sous, des del 22-gen-1516 (mort del rei Ferran) fins al 10-maig-1529 (data de la present sentència).

1528.4.2: Isabel Gualbes, muller de misser Joan Gualbes *quondam*, regent la cancelleria, i els seus fills, reclamen per diversos conceptes; es condemna el rei a pagar: a dita vídua a raó de 100 lliures (del 13-gen-1516 al 13-jul-1529, és a dir, 12 anys i 6 mesos), que prenen suma de 1.250 lliures; a Isabel Cervelló (filla), *atès que consta que és casada*, 1.000 florins per ajuda del seu casament; a Joan Bonventura, Miquel i Dionís Gualbes (fills), les quantitats per ilur quitació contingudes en els albarans d'escrivà de ració.

1528.9.3: Galceran Albanell, gentilhome de sa Majestat, reclama, d'una banda, 1.000 ducats de gràcia per ajuda de son casament, amb cautela firmada de mà de sa Majestat; de l'altra, 185 $\frac{1}{3}$ ducats 5 sous, amb albarans d'escrivà de ració, per quitació; vists els albarans i cauteles, es condemna el rei.

1528.30.11: l'espectable don Pedro Cardona, portant veus de general governador a Catalunya reclama 800 ducats a ell de rats

graciosament per sa Majestat (amb cautela de sa mà firmada) per ajuda de costa; vista la cautela es condemna el rei.

1528.60.17: el noble don Antoni Cardona reclama 1.500 ducats a ell concedits per sa Majestat (amb cautela de sa mà firmada) per ajuda del seu casament; vista la cautela, *atès que consta que dit Cardona és casat*, es condemna el rei.

1528.64.18: misser Michel Joan Pastor, doctor del reial consell, presenta greuge de 500 ducats, amb cautela firmada de mà de sa Majestat, per la gràcia feta per ajuda de casament d'una filla seva; vista la cautela, *atès que és notori que dit Pastor ha casat una filla*, es condemna el rei.

1528.65.18: mossèn Gismundo Barberà reclama 850 ducats deguts per cauteles d'ajuda de costa i per albarans d'escrivà de ració de la seva quitació de gentilhome de la custòdia de sa Majestat; vistes les cauteles i albarans, es condemna el rei a pagar-li les quantitats que hi són contingudes.

1528.69.19v: Francí Puig i Joan Cortès, mercaders, i Carmini Ferrer, llibreter, habitants de Barcelona, com a tenint lloc i cessió *in solutum dacio* dels germans Pere i Lluís Matalí, fills de Baldiri Matalí, reclamen el que és degut en dit nom per la gràcia de 50 lliures anuals de vida de dit Baldiri atorgat per Joan II, i en virtut d'una sentència dada a Barcelona (greuge de cort). Atès que fetes les diligències no s'ha pogut *efectuar* per culpa del procurador reial o son lloctinent de la procuració reial del Rosselló i Cerdanya, decideixen *que la sentència dels provisors de greuges de dita cort sigui efectuada en tot i per tot*.

1528.71.20: dona Jerònima Turell, muller de mossèn Galceran Meca, presenta greuge per 500 ducats atorgats per sa Majestat per ajuda del seu casament. Atès que *és notori que és casat*, i que ha fetes diligències per cobrar a Nàpols i no ha pogut, es condemna el rei.

1528.101.29v: la noble dona Guimar Cruïlles reclama 800 ducats concedits per sa Majestat (amb cautela firmada de la seva mà) per ajuda de casament; *atès que és notori que és casada*, es condemna el rei.

* *Danys (béns)** ⁽⁶¹⁾

Dins d'aquest apartat trobem tres reclamacions per aliments presos per als soldats (42,12, 43,12 i 121,33), una per béns i robes del castell de Perelada (45,13), una per béns confiscats per crim d'heretgia (134,36v), dues per actuacions fetes a l'Alger (béns i robes, 138,37, i una nau (139,37v), una per bestiar pres pels foixencs (147,39v) i una per coure pres a Sant Sebastià (164,44v).

Pel que fa als *danys de diversos tipus de béns*, val a dir que tan sols dos greuges porten causa d'una sentència anterior (en aquest cas, de la cort de 1520), tant el presentat per J. Isana (134,36v), referit als béns confiscats per raó de crim d'heretgia, com el de F. Pila -en cert nom- (147,39v) pel bestiar pres pels foixencs. La resta de reclamacions tenen com a denominador comú la intervenció, en diversos indrets ⁽⁶²⁾, d'oficials reials que han produït els danys al legats pels demandants, normalment mitjançant l'ocupació efectiva, per raons d'importància immediata (o per causa estratègica o militar), de determinat tipus de béns: aliments ⁽⁶³⁾, robes ⁽⁶⁴⁾, fins i tot una nau ⁽⁶⁵⁾, entre d'altres ⁽⁶⁶⁾.

61 *Béns*, es a dir, en el sentit de *béns mobles* robes, aliments, metalls, matèries primeres, etc. incloent-hi les naus i embarcacions.

62 P. ex. Saiou, port d'embarcament, els 42,12 i 43,12, Alger, 138,37 i 139,37v.

63 Són els greuges 42,12, 43,12 i 121,33.

64 Són el 45,13 i 138,37.

65 Són el 138,37 i 139,37v. Cal relacionar aquests greuges, especialment el darrer, amb els que es veuran més avall referits a la *detenció de nau*, que no hi ha estat inclòs en els còmputa pel contingut de la redacció de la sentència que posava en

1528.42.12: mossèn Francesc Llop i mossèn Rafel Cerdà, mercaders, reclamen el valor de 931 quarteres de forment i els danys, les despeses i els interessos mercantívols per la quantitat de 2.487 lliures, més 55 lliures per 100 dotzenes de *serlusses*, i 33 lliures per interessos mercantívols. Atès que tot fou pres per Joan Velázquez, capità de galeres de sa Majestat, al port de Salou, atès que consta que dit capità prengué a Salou 1.033 fanegues de forment que són 889 quarteres de Barcelona, 6 $\frac{1}{2}$ cóms i 100 dotzenes de *serlusses*: consta també que la fanega de forment valia aleshores 30 sous la dotzena, i la dotzena de peix 11 sous. Es condemna el rei a pagar les 1.334 lliures que sumen les dites quantitats, un cop l'agent hagi fet cessió al rei contra dit Velázquez o els seus hereus, alhora que es decreta que, respecte als interessos mercantívols, el rei en resta absolt i s'hi imposa silenci.

1528.43.12: mossèn Rafel Cerdà i altres mercaders reclamen 38 bótes de vi i 7 quintars de mel presos a Salou per Joan Velázquez, capità de quatre galeres, més els interessos mercantívols, per 631 lliures 11 sous 4 diners pel vi, i 31 lliures per la mel. Consta que les prengué, consta el valor de la bóta de vi aleshores, 10 lliures 7 sous 8 diners, i del quantar de mel, 3 lliures. El rei és condemnat a pagar 391 lliures 11 sous 4 diners pel vi més 21 lliures per la mel, un cop s'hagi fet la cessió contra dit Velázquez o els seus hereus, alhora que es decreta, respecte als interessos mercantívols, que el rei en resta absolt.

1528.45.13: el vescomte de Perelada presenta greuge contra el rei i contra mossèn Alzina, comissari del rei, per certs béns i roba que dit Alzina i Íñigo d'Ayala li prengueren del seu castell. Atès que consta que han pres béns de dita casa i que n'han restituit alguns, els provisors condemnen el rei per tal que dins els sis mesos primer vinents

primer terme l'ocupació dels diversos béns que, en última instància, pertanyien a la nau, la qual, inevitablement, hauria de ser ocupada.

sa Majestat *hagi de fer tornar-l' dits béns* (67) o la seva valor; si no ho feia, *adonnen el rei a restituir dits béns o el seu valor.*

1528.121.35: Perot Montrodon, donzell, have ' dret i causa de Lluís Bas, mercader, reclama certes vitualles que li prengué don Joan Velázquez, capità de galeres. Consta que dit Velázquez prengué coses (68) per un total de 306 ducats; es condemna el rei a pagar dita quantitat. Pel que fa a les altres coses demanades, el procurador fiscal en resta absolt

1528.134.36v: Jerònima Isana, succeint Anna Francina Isana, otingué sentència en les altres corts (és a dir, 1520) on el fisc era condemnat a pagar-li 300 ducats sobre els béns confiscats per crim d'heretgia a la Inquisició. Consta que ha fet la deguda diligència per cobrar del receptor de la Inquisició i no ha pogut, i consta que Anna Segurioles, filla i hereva de Pere Badia, *quondam*, receptor de la Inquisició, és estada condemnada a restituir a dita receptoria grans quantitats que sa Majestat ha procedea i fet gràcia a mossèn Biure en perjudici de dita Isana; es condemna el rei a pagar-li dita quantitat (300 ducats).

1528.138.37: Pere Ciurana, mercader, reclama que se li restitueixin les robes i mercaderies que li ha pres Joan Negrillo, capità de sa Majestat al castell d'Alger d'una nau de Bernat Palma (o el seu valor). Es condemna el rei a *restituir les mercaderies o la seva valor*, amb l'especificació que la liquidació *faedora* resta reservada per a un altre judici dins de l'espai d'un any on es puguin oposar noves dades, alhora que es proveeix que sa Majestat o el seu canceller hagi de fer comissió a misser Joan Sunyer, misser Miquel Joan Pastor, misser Martí Sunyer, misser Pere Arnau Gort, doctors del reial consell que *tinguin prou poder per resoldre aquest judici*, i que *tingui força d'acte de cort general*.

1528.139.37v: Bernat Palra, mercader de Barcelona, reclama per una nau patronejada per Benet Garriga, de Palanós, amb arreus i artilleria,

67 N hi ha la llista!

68 Les enumera: 16 bótes de vi a raó de 12 ducats la bóta. 172 ducats, 44 quarteres de faves, 44 ducats; 24 quarteres de faves, 24 ducats, 8 quarteres de cigrons, 8 ducats; 6 càntirs de mel, 6 ducats, 32 quarteres de nous i avellanes, 32 ducats aiguardent, 24 ducats.

ocupada per Joan Negrillo, capità de sa Majestat al castell d'Alger. Es condemna el rei a *restituir dita nau o la seva valor*, bo i reservant-ne la liquidació *faedora* en un altre judici, dins un any, etc. [amb les mateixes circumstàncies i requisits que el greuge precedent, 1528,138,37]

1528,147,39v: Francesc Pila, mercader de Perpinyà, *en cert non*, reclama que sigui feta la liquidació de la sentència de greuges de la cort proppassada (és a dir, de 1520) per raó del bestiar *als seus principals* pres pels vassalls de madama de Foix. Vista a sentència i la liquidació feta en aquest judici, se sentència ⁽⁶⁹⁾ que *sigui feta execució* de dita sentència en favor de dit Pila, com a procurador de Miquel Cirera de Perpinyà, Guillem Piquer de Ribesaltes, Francesc Joli, Joan Miquel de dit lloc, misser Riu de Perpinyà, etc ⁽⁷⁰⁾, de la procura dels quals consta, per 5.838 caps de bestiar a raó de 8 sous rossellonesos per cap, *partidors entre dits principals*.

1528,164,44r: Francesc Llop i altres ⁽⁷¹⁾ mitjançant el seu procurador Francesc Serra, presenten greuge pel valor de 100 quintars de coure presos per manament de sa Majestat a Sant Sebastià (Guipúscoa), restituïts en 358 quintars complats a raó de 2.200 maravedís / quintar, pes de Burgos, menor del dit pes d'Assola, a compliment dels dits 364 quintars, més els danys de la detenció de la nau. Es condemna el rei a pagar, *per tot el que puguin demanar*, 1.726 lliures 13 sous 6 diners.

* Oficis*

Solament tres greuges fan referència al compromís del monarca de recompensar mitjançant la concessió d'oficis.

Quant als *oficis*, coincideix que les reclamacions presentades en aquesta cort són referides a concessions d'oficis com a retribució o compensació -sota la forma de privilegi- de serveis prestats a sa Majestat. Les

⁶⁹ La clàusula de condemnació apareix ratllada .

⁷⁰ Els que segueixen són: Joan Perons Enlli d'Orta, Guillem Perons de Nefiach, Joan Rovell de Ribesaltes, Bernat Tardiu de dit lloc, Julià Puig de Serrats, Pere Torrent de Pontella.

⁷¹ Sense especificar

concessions porten una clàusula referent a les característiques i al sou mínim (o màxim) que ha de tenir de l'ofici en qüestió, per tal de poder ser acceptats vàlidament pels beneficiaris.

1528.28.8v: Llorenç Mallol, argenter, presenta greuge partint de les 1.000 lliures de valor d'una perla de tall de perera presentada a la reina Isabel, en remuneració del qual servei el rei catòlic li féu mercè del primer ofici que vaqués a Catalunya, Mallorca o Sardenya que ell acceptés que valgués 100 lliures, o menys, i per sa Majestat confirmat (19-gen-1520) la queixa concreta és que ha vacat l'ofici d'ajudant de mestre racional per mort d'Agustí Gual i aquell acceptat no l'ha pogut obtenir per revocació de sa Majestat. Vista la documentació, es resol que *sigui efectuada* a dit Mallol la gràcia expectativa no obstant la pragmàtica revoc tòria de sa Majestat.

1528.58.16: Galceran Oliver com a procurador de mossèn Miquel Bastida presenta greuge de 1.000 ducats deguts a Nàpols per provisió de sa Majestat, alhora que reclama que *li sigui efectuada* la gràcia a ell feta de la governació i alcaidia del castell d'Amar de Nàpols. Atès que no consta que hagi fet la diligència per cobrar a Nàpols, es condemna l'agent a mostrar dins vuit mesos que hi hagi fet diligència ⁽⁷²⁾, i si no ha pogut cobrar, es condemna el rei a pagar-li-la.

1528.100.29: mossèn Joan Costabella es queixa que sa Majestat li ha fet gràcia del primer ofici que vaqués a Nàpols per valor de 300 ducats anuals i no li és estada efectuada. Atès que l'agent *ha fundada la seva intenció* i consta que han vacat molts oficis en dit regne, es condemna el rei a pagar-li, pels danys fins ací rebuts, 600 ducats [l'agent ja havia anat a Nàpols], alhora que se sentència que *l'expectativa li sigui efectuada en el primer ofici que vacarà*.

72

v el capítol dedicat a l'execució de la sentència, i la deliberació que en fa el consistori de la Diputació del General, ACA, C, 128, f. 69v-70